

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra kriminologie

Kriminalita spojená s užíváním drog ve vybraných regionech

Bakalářská práce

Crime connected with drug use in particular regions

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

PaedDr. Petr Přecechtěl

AUTOR PRÁCE

Petr Ouřada

PRAHA

2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Sudkově, dne 25.02.2024

.....
Petr Ouřada

Poděkování

Tímto bych chtěl upřímně poděkovat panu PaedDr. Petru Přecechtělovi za vedení mé bakalářské práce.

ANOTACE

Bakalářská práce se věnuje kriminalitě spojené s užíváním drog v regionu Olomouckého kraje. V úvodní kapitole jsou popsány základní pojmy, druhy jednotlivých nealkoholových drog včetně způsobů jejich užívání. Následující kapitoly práce jsou poté věnovány charakteristice vybraného regionu, kde bylo vycházeno z demografických a geografických dat. Je zde popsána drogová scéna před rokem 1989 a po roce 1989, se zaměřením na období od roku 2011 do roku 2022. V posledních dvou kapitolách se práce zabývá fenomenologií drogové kriminality na území Olomouckého kraje ve sledovaném období let 2011 až 2022, otázkou protidrogové politiky České republiky a regionu s uvedením vybraných subjektů, jenž, se zabývají preventivní a represivní činnosti v rámci dané politiky.

KLÍČOVÁ SLOVA

Nealkoholové drogy * užívání drog * Olomoucký kraj * primární drogová kriminalita * sekundární drogová kriminalita * prevence * represe *

ANNOTATION

The bachelor's thesis is devoted to crime related to drug use in the Olomouc region. The introductory chapter describes basic concepts, types of individual non-alcoholic drugs, including ways of using them. The following chapters of the work are then devoted to the characteristics of the selected region, which was based on demographic and geographical data. The drug scene before 1989 and after 1989 is described here, with a focus on the period from 2011 to 2022. In the last two chapters, the work deals with the phenomenology of drug crime in the territory of the Olomouc region in the observed period of 2011 to 2022, the question of the Czech anti-drug policy of the republic and the region, indicating the selected entities that deal with preventive and repressive activities within the given policy.

KEY WORDS

Non-alcoholic drugs * drug use * Olomouc region * primary drug-related crime * secondary drug-related crime * prevention * repression *

Obsah

Úvod	7
1. Vymezení základních pojmů v souvislosti s drogovou kriminalitou	9
1.1 Definice základních pojmů spjatých s drogovou kriminalitou	9
1.2 Nealkoholové drogy a jejich dělení	13
1.3 Způsoby užívání drog.....	15
1.4 Kriminalita a užívání drog.....	16
2. Region Olomouckého kraje	17
2.1 Charakteristika Olomouckého kraje	17
3. Charakteristika drogové scény v Olomouckém kraji	20
3.1 Drogová scéna před rokem 1989	20
3.2 Vývoj drogové scény po roce 1989	23
3.2.1 Stav drogové scény v Olomouckém kraji v roce 2011.....	23
3.2.2 Vývoj drogové scény v Olomouckém kraji mezi lety 2011 a 2022..	25
3.2.3 Stav drogové scény v Olomouckém kraji v roce 2022.....	26
3.2.4 Průzkumy a studie v populaci PUD a mladistvých	27
4. Fenomenologie drogové kriminality v Olomouckém kraji	29
4.1. Primární drogová kriminalita	29
4.2 Sekundární drogová kriminalita	36
4.3 Realizace primární drogové kriminality v Olomouckém kraji	39
5. Protidrogová politika ČR a Olomouckého kraje	45
5.1 Protidrogová politika ČR	45
5.2 Protidrogová politika v Olomouckém kraji	46
5.3 Subjekty prevence v Olomouckém kraji	47
5.4 Represe	52
Závěr	54

Seznam použité literatury:	58
Seznam zkratek:	63
Seznam příloh:	64
Seznam grafů:	74

Úvod

Trestná činnost spojená s užíváním nealkoholových drog je celospolečenský problém. Nebezpečí pro společnost tkví především v nekontrolovaném nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jejich rozšíření mezi různé sociální vrstvy společnosti, což s sebou nese rizika nejenom páchání takzvané primární drogové trestné činnosti, ale i páchání takzvané sekundární trestné činnosti.

V souvislosti se zneužíváním omamných a psychotropních látek se pojí negativní dopady nejen na samotné uživatele, ale i jejich blízké či širší okolí a v konečném důsledku i pro společnost samotnou. Drogy jsou nebezpečné z toho pohledu, že vedou ke vzniku závislosti, což může vygradovat až do úplné ztráty kontroly uživatele nad samotným zneužíváním drogy a stává se tak jejím „otrokem“. S tím jsou spojená další rizika a problémy, spočívající v tom, že těžce závislí lidé podřizují drogám svůj životní styl a zejména denní režim, kdy se jedinou, respektive tou nejdůležitější činností jejich dnů stává získání prostředků na nákup drog. S tímto bohužel nezřídka souvisí výrazné snížení smyslu pro povinnost a řád, což má za následek nejčastěji rozvrácení rodinných vazeb, ztrátu zaměstnání a s tím související ztrátu finančního příjmu. Ze ztráty finančního příjmu plynou další komplikace pro samotného uživatele, neboť uživatel drogy po ztrátě sociálního zázemí, zaměstnání a tím pádem i finančního příjmu, se může uchýlovat k páchání takzvané sekundární trestné činnosti právě proto, aby si obstaral prostředky pro opětovný nákup drogy.

S užíváním nealkoholových drog nejsou spjaty pouze sociální problémy, ale do značné míry jsou k užívání drog vázána i rizika zdravotní. K těmto zdravotním rizikům dochází zejména při zanedbání hygienických návyků, které jsou u těžce závislých osob velice patrné, a je zde vysoké riziko vzniku a šíření chorob, kterými jsou například hepatitida typu „C“ či virus HIV.

V konečném důsledku jsou výsledkem značné výdaje spojené s činností státních i nestátních organizací, které vedou různé preventivní programy či programy zaměřené na snížení následků jednání souvisejících s užíváním drog.

Bakalářská práce na téma „Kriminalita spojená s užíváním drog ve vybraných regionech“, se zaměřuje na region Olomouckého kraje, kde autor slouží jako příslušník Policie České republiky na Oddělení obecné kriminality Územního odboru Šumperk na problematice vyhledávání a objasňování drogové kriminality.

Její součástí je stanovení základních pojmů, dělení nealkoholových drog, přiblížení způsobů jejich užívání a také je zde popsán samotný region, při jehož popisu bylo vycházeno z demografických, geografických a sociálně-ekonomických dat. Práce přibližuje ve všeobecné rovině stav drogové scény před rokem 1989 a poskytuje detailnější popis drogové scény v kraji po revoluci, zejména v období mezi lety 2011 až 2022.

Hlavním cílem práce je pak stanovení fenomenologie drogové kriminality v uvedeném období let 2011 až 2022 v rámci Olomouckého kraje, zejména primární a sekundární trestné činnosti.

V práci se autor taktéž zabývá problematikou protidrogové politiky v České republice a v této souvislosti i na území vybraného regionu, včetně uvedení vybraných subjektů působících na území kraje, a to v oblasti prevence i represe.

Při samotném zpracování daného tématu bylo využíváno metod literárních rešerší, vyhodnocení a zpracování výstupů ze statistických dat vydávaných národními a krajskými součástmi mapující danou oblast drogové problematiky.

1. Vymezení základních pojmů v souvislosti s drogovou kriminalitou

Drogová kriminalita je velice obsáhlý druh trestné činnosti, kdy je žádoucí si na úvod v problematice vytyčit a vysvětlit základní pojmy.

1.1 Definice základních pojmů spjatých s drogovou kriminalitou

Droga

V legislativě České republiky není termín „droga“ jednoznačně vymezen. Obecně se pod toto označení řadí různé typy látek, které mají vliv na duševní stav osoby a ovlivňují vnímání a prožívání jak vnějšího, tak vnitřního světa a mohou vyvolat závislost. V českém prostředí může být termín „droga“ užíván v omezenějším smyslu slova pro označení nelegálních omamných a psychotropních látek, anebo v širším slova smyslu, včetně látek legálních, jakými je například alkohol či tabák.¹

Návyková látka

Návykovou látku v souvislosti s trestnou činností definuje zákon číslo 40/2009 Sb., trestní zákoník, a to konkrétně § 130 uvedeného zákona, kdy takovou látkou se rozumí alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobící nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování.²

Omamné a psychotropní látky – OPL

Látky, u nichž vzniká nebezpečí chorobného návyku nebo psychických změn v osobnosti jedince, které vedou k chování, jenž je škodlivé pro společnost nebo pro toho, kdo je opakovaně užívá bez odborného dohledu.³

Registrovaná kriminalita

V daném případě se jedná o tu část kriminality, která byla orgány činnými v trestním řízení zjištěna a zadokumentována, ať již v rámci vlastní činnosti

¹ GŘIVNA, Tomáš; SCHEINOT, Miroslav; ZOUBKOVÁ, Ivana et al. *Kriminologie*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 365, ISBN: 978-80-7598-554-5.

² zákon číslo 40/2009 Sb., trestní zákoník v posledním znění

³ ZOUBKOVÁ, Ivana et al. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 126. ISBN 978-80-7380-312-4.

uvedených orgánů, případně na základě oznámení občanů či dalších institucí. Policejní prezidium České republiky vede systém registrované kriminality nazývaný jako Evidenčně statistický systém kriminality (ESSK)⁴

Latentní kriminalita

Latentní kriminalita, též nazývaná jako kriminalita skrytá či kriminalita černých čísel, je označení pro kriminalitu, o které se policie nedozvěděla a oficiálně ji nezaznamenala. I přesto se však z vlastní činnosti policejních orgánů daří některé skutky odhalit.⁵

Primární drogová kriminalita

Takovou kriminalitou rozumíme v užším slova smyslu trestnou činnost spojenou s trestnými činy, které jsou upraveny v hlavě VII. zákona číslo 40/2008 Sb., trestní zákoník, a to konkrétně v ustanoveních paragrafů 283 až 287.⁶

Sekundární drogová kriminalita

V širším slova smyslu lze takovou kriminalitou označit veškerou trestnou činnost, která souvisí s užíváním drog, tedy byla spáchána pod vlivem drog nebo za účelem získání finančních prostředků na nákup drog.⁷

Trestný čin

Definice trestného činu je uvedena konkrétně v ustanovení § 13 odstavec 1 zákona číslo 40/2009 Sb., Trestní zákoník, jenž zní „*Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.*“⁸ Trestné činy dále dělíme na přečiny, zločiny a zvlášť závažné zločiny.

⁴ ZOUBKOVÁ, Ivana et al. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 47. ISBN 978-80-7380-312-4.

⁵ TOMÁŠEK, Jan. *Úvod do kriminologie*, Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, s. 66-67. ISBN 978-80-7380-7.

⁶ JELÍNEK, Jiří et al. *Kriminologie*, Praha: Leges, 2021, s. 414. ISBN 978-80-7502-499-2

⁷ Tamtéž, str. 414

⁸ zákon číslo 40/2009 S., trestní zákoník v posledním znění

Drogová závislost

Drogovou závislostí se označuje stav vyplývající z působení drog na lidský organismus způsobující změny v chování. Tyto změny zahrnují potřebu drogu užití opakovaně pro její účinky na psychický stav uživatele či z důvodu předejití nepříjemnostem vyplývajících pro samotného jedince v případě, že by drogu neužil. Drogové závislosti pak dělíme do dvou skupin, a to závislost fyzickou a závislost psychickou.

- **Psychická závislost** - pro psychickou závislost je typické, že uživatel omamné a psychotropní látky trpí silným nutkáním k užití drogy, a to bez ohledu na její škodlivost a dopad na jeho zdraví, ať již fyzické či duševní, z důvodu dosažení psychického stavu, jenž mu užití látky navodí.
- **Fyzická závislost** – je stavem, kdy omamná či psychotropní látka je z důvodu dlouhodobého užívání součástí metabolismu uživatele a v případě neuzítí dané látky dochází k výskytu takzvaných abstinčních příznaků.⁹

Protidrogová politika

Jde o soubor preventivních, vzdělávacích, regulačních a dalších opatření vycházejících ze strategie snižování nabídky a poptávky, které jsou prováděny na mezinárodní, národní, krajské a místní úrovni s cílem zajistit jednotlivcům a společnosti ochranu před škodami související s užíváním návykových látek.¹⁰

Prevence užívání návykových látek

Prevenčí se rozumí opatření směřující ke snížení či zamezení výskytu a šíření návykových látek a jejich užívání. Prevenci v oblasti návykových látek pak dělíme do níže uvedených kategorií.

- **Primární prevence** – je zaměřena na skupinu obyvatel, která dosud žádné návykové látky neužívá, a jejím cílem je, aby ta část společnosti návykové

⁹ VÁLKOVÁ, Helena; KUČHTA, Josef; HULMÁKOVÁ, Jana et al. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 443-444. ISBN 978-80-7400-732-3

¹⁰ GRÍVNA, Tomáš; SCHEINOT, Miroslav; ZOUBKOVÁ, Ivana et al. *Kriminologie*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 385-386. ISBN 978-80-7598-554-5

látky neužívala nadále, případně s jejich užíváním začala v co nejvyšším věku.

- **Sekundární prevence** – již směřuje k osobám, které návykové látky užívají, a to s úmyslem tyto osoby přesvědčit, aby od užívání upustily či ho omezily v co největší míře.
- **Terciární prevence** – se věnuje osobám, které návykové látky užívají rizikovým způsobem (např. intravenózně), a to s cílem minimalizování možných vzniků vážných zdravotních či sociálních problémů nejen u samotných osob uživatelů, ale i jejich okolí.¹¹

Harm Reduction

Jedná se o opatření a přístupy mající za cíl snižování a minimalizaci následků užívání drog u osob, které tyto látky užívají a nemají tu motivaci s užíváním přestat. Snahou těchto opatření je zmírnění rizik přenosu infekčních chorob, jakými jsou například HIV, hepatitida typu B a C, které se přenáší sdílením injekčních nástrojů mezi jednotlivými uživateli při nitrožilním užívání či vlivem nechráněného pohlavního styku. Stejně tak jsou tato opatření zaměřena na případná další zdravotní rizika plynoucí z dlouhodobého rizikového užívání drog pro samotného uživatele, jako je například předávkování. V rámci Harm Reduction jsou tak uživatelům drog poskytovány služby spočívající v předávání informací o možnostech léčby či jiné odborné pomoci, výměnách injekčních sad pro nitrožilní užívání drog a využití prostor k samotné aplikaci drog.¹²

¹¹ GRÍVNA, Tomáš; SCHEINOT, Miroslav; ZOUBKOVÁ, Ivana et al. *Kriminologie*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 386. ISBN 978-80-7598-554-5.

¹² VÁLKOVÁ, Helena; KUČHTA, Josef; HULMÁKOVÁ, Jana et al. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 464-465. ISBN 978-80-7400-732-3.

1.2 Nealkoholové drogy a jejich dělení

Nealkoholové drogy se v základním pojetí rozdělují do dvou skupin, a to drogy legální a nelegální.

- **Legální nealkoholové drogy** – jedná se o látky, které nejsou zákonem zakázány, ale jejich distribuce může být příslušnou legislativou upravena. Příkladem pro legální nealkoholovou drogu je tabák a tabákové výrobky (cigarety, doutníky), jejichž prodej není v České republice zakázán, ale jeho distribuce je právně upravena (prodej osobám starším 18 let).¹³
- **Nelegální nealkoholové drogy** – jak již název napovídá, jedná se o látky, jejichž výroba, distribuce a samotné nakládání s nimi je zákonem zakázané, a za porušení zákonných norem hrozí dané osobě postih.

Nealkoholové drogy lze také rozdělit do několika hlavních skupin podle jejich účinků a charakteristik, kdy se zejména jedná o:

- **Konopné látky** – jsou látky s psychoaktivními účinky, které jsou získávané z rostlin konopí (například konopí setého) a které se také nazývají kanabinoidy, z nichž nejúčinnější je tetrahydrokanabinol (THC). Konopné drogy se mohou dělit na dvě základní formy, a to marihuanu a hašiš. Marihuana je slangový název pro sušenou rostlinnou hmotu samičí rostliny konopí, konkrétně pak květů a horních listů této rostliny. Hašiš je vyroben z pryskyřice rostliny konopí. Hašiš a stejně tak marihuana se nejčastěji užívají kouřením, ať již za pomoci balených cigaret, slangově nazývaných „joint“, či prostřednictvím skleněných trubiček, zvaných „skleněnky“. Po užití těchto látek uživatel nejčastěji pociťuje euforické a veselé stavy.
- **Stimulancia** – jak již název napovídá, jedná se o látky s budivým efektem na centrální nervový systém uživatele. Daná skupina zahrnuje jak přírodní, tak syntetické látky, a to zejména amfetamin, metamfetamin, jako zástupce syntetických drog a z drog přírodních například kokain, vyráběný z listů

¹³ Zákon číslo 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek. Online. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2017-65#p28>, [citováno 2024-02-18].

koky. V rámci užití těchto látek, jenž zahrnuje celou škálu způsobu od kouření, šňupání, polykání až po intravenózní užití, uživatel pociťuje nejčastěji přísun euforie, energie, snížení potřeby spánku a celkové potlačení únavy. Při odeznívání účinků drog, které mohou trvat v rádech hodin, nastupuje takzvaný „dojezd“, který je charakterizován jako celkové vyčerpání uživatele.

- **Opioidy** – též nazývané opiáty, jsou látky přírodního i syntetického původu. Tyto látky, mezi jejichž představitele patří zejména heroin, morfin či opium, patří mezi nejnebezpečnější skupinu drog, a to kvůli k vysokému potenciálu na vznik závislostí. Jedním z nejčastějších způsobů užívání opioidů patří inhalace, kouření, šňupání až po nitrožilní užívání. Po užití těchto látek se uživateli dostavuje pocit uklidnění, ospalosti, ale také úleva od případné bolesti. Nebezpečí u skupiny opioidů, zejména heroinu, tkví, mimo výše uvedenou vysokou potenci pro vznik závislosti, také ve vysokém riziku předávkování, a to vzhledem k nestálé kvalitě v rámci pouličního prodeje. Životní styl spojený s nitrožilním užíváním těchto látek často vede k výskytu nemocí, jako jsou hepatitida typu B, C či viru HIV a může vést až k celkovému vyčerpání organismu a poškození životně důležitých orgánů.
- **Halucinogeny** – jsou látky, jejichž užití u uživatelů vyvolávají mimo jiné zvýšení intenzity smyslových vjemů, iluzí a halucinací. Mezi tyto látky se řadí látky přírodní, vyskytující se v rostlinách a houbách, jako je například látka psilocybin, jenž se vyskytuje v houbách druhu lysohlávek. Dále sem patří látky polosyntetické, jako je například LSD. Halucinogenní látky se užívají prakticky pouze ústy.¹⁴

¹⁴ GRIVNA, Tomáš; SCHEINOT, Miroslav; ZOUBKOVÁ, Ivana et al. *Kriminologie*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 369-371. ISBN 978-80-7598-554-5.

1.3 Způsoby užívání drog

Užívání drog neboli návykových látek, je problémem, který se netýká pouze České republiky, ale jedná se o problém globální, který zasahuje do životů milionů lidí různého věku, pohlaví či sociálního postavení po celém světě. Sama historie užívání drog sahá do dávných dob před několika tisíci lety, kdy lidé tyto látky, působící na změnu vědomí člověka užívali za různými účely, mezi které lze zařadit například náboženské či rituální účely, dále pro lékařské účely až po prostou zábavu. Postupem času se však přístup k drogám v různých částech světa měnil, a děje se tak i v současné době. Kultura dané země, její normy v oblasti sociálního chování, náboženství a právní normy jsou nedílnou součástí k formování postoju k užívání drog v dané společnosti. Zatímco v některých zemích jsou drogy přijímány s menšími omezeními a považují se za součást každodenního života, v jiných zemích jsou drogy striktně zakázány a užívání a nakládání s drogami je trestné.

Při užívání drog lze pozorovat různé typy chování, které se liší ve své podobě, četnosti a intenzitě. Jinými slovy, existují různé způsoby, jakými jednotlivci užívají tyto látky, které lze rozdělit do níže uvedených skupin.

- **Experimentální užívání** – tento pojem popisuje jednorázové zkušenosti s užíváním návykové látky a to přibližně 2x až 3x v průběhu života daného jedince, kdy časové odstupy mezi jednotlivými zkušenostmi mohou být různě dlouhé.
- **Příležitostné užívání** – nazývané též rekreační užívání popisuje děj, při kterém uživatel drogu zasvětil do svého životního stylu, avšak zatím u daného jedince nedošlo k vyvolání žádných zdravotních či sociálních problémů. Typickým příkladem je užívání drog v rámci víkendových zábavních a tanečních akcí.
- **Škodlivé užívání** – uvedeným pojmem se označuje opakované užívání drogy jejím uživatelem. Je charakterizováno překračováním hranic rekreačního užívání a začíná ovlivňovat kvalitu života uživatele spočívající ve výskytu zdravotních či sociálních problémů s dopady nejen na samotného uživatele, ale i na jeho okolí.

- **Problémové užívání** – v českém prostředí se vykládá jako dlouhodobé a pravidelné užívání drog, zejména opioidů nebo pervitinu zpravidla nitrožilní formou za pomoci injekcí.
- **Závislostní užívání** – označuje pravidelné a neustálé užívání návykové látky, které se stává klíčovou součástí životního stylu uživatele a způsobuje mu vážné zdravotní a sociální problémy.¹⁵

1.4 Kriminalita a užívání drog

Z perspektivy kriminologie, tedy vědního oboru zabývajícím se zkoumáním kriminality, lze návykové látky neboli drogy vnímat jako kriminogenní faktor, který přispívá k trestné činnosti. Odpověď na otázku, zda mezi návykovými látkami a trestnou činností existuje spojitost, byla již kladně zodpovězena a popsána. Jednoznačný závěr o tom, že užívání drog automaticky vede k páčání trestné činnosti, však zřejmý není. V daném případě lze spíše hovořit o tom, že užívání drog a páčání trestné činnosti souvisí s obdobnými faktory, jež dané jednání může spustit. Jako příklad určitého faktoru lze uvést sociálně – ekonomický, spočívající v tom, že jedinec či skupina osob má omezený či nedostatečný přístup k sociálním zdrojům (např. zdravotní péče, vzdělání, zaměstnání) a ekonomickým zdrojům (např. nízké finanční příjmy). Konsumpce drog může být vnímána jako odraz celkového antisociálního chování jednotlivce, který běžně páchá trestnou činností a dlouhodobě užívá drogy, a toto užívání reprezentuje jeho celkový protispolečenský postoj a životní styl anebo na druhou stranu užívání drog může taková chování vyvolávat.¹⁶

¹⁵ GRIVNA, Tomáš; SCHEINOT, Miroslav; ZOUBKOVÁ, Ivana et al. *Kriminologie*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 372-373. ISBN 978-80-7598-554-5.

¹⁶ Tamtéž, str. 377

2. Region Olomouckého kraje

Bakalářská práce se zabývá tématem kriminality spojené s užíváním drog ve vybraném regionu Olomouckého kraje. Na počátku je tak nutno si uvedený region blíže představit a popsat, přičemž bude reflektováno geografických, demografických a sociálně-ekonomických dat.

2.1 Charakteristika Olomouckého kraje

Olomoucký kraj se nachází na území střední Moravy s přesahem do její severní části. Ve své západní části kraj sousedí s krajem Pardubickým, v jihozápadní s krajem Jihomoravským a v jihovýchodní s krajem Zlínským. Na své východní straně sousedí s krajem Moravskoslezským a severní část kraje je ohraničena státní hranicí s Polskou republikou. Území, na kterém se kraj rozkládá, odpovídá 6,7% z celkové rozlohy České republiky a v otázce rozlohy tak předmětný region zaujímá 8. pozici ze 14 krajů v České republice.

Popisovaný kraj se skládá z pěti okresů, a to okresů Olomouc, Šumperk, Přerov, Prostějov a Jeseník. K 31.12.2022 největším a nejlidnatějším okresem v rámci kraje byl okres Olomouc, s rozlohou 1608 km² a 237 940 obyvateli. Naopak nejmenším okresem, rozlohou i počtem obyvatel byl okres Jeseník s rozlohou 719 km² a 36 491 obyvateli. Okres Šumperk se rozprostírá na území o velikosti 1313 km² a obývá jej 119 974 obyvatel. Zbývající dva okresy, tedy Přerov a Prostějov jsou na tom jak velikostí území, tak počtem obyvatel obdobně. Okres Přerov se rozkládá na území o velikosti 854 km² se 128 180 obyvatel, oproti 777 km² a 108 717 obyvatel okresu Prostějov. Celková populace tak v Olomouckém kraji k uvedenému datu činila 629 823 obyvatel.¹⁷

V regionu je vzdělanost společnosti zajišťována systémem škol, kdy *„sít' školských zařízení tvoří 389 mateřských škol, 300 základních škol, 19 gymnázií, 74 oborů odborného vzdělání na středních školách, 9 vyšších odborných škol a 1 konzervatoř. Centrem vzdělání je druhá nejstarší univerzita v České republice – Univerzita Palackého v Olomouci. Na její přírodovědecké, pedagogické,*

¹⁷ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Statistická ročenka Olomouckého kraje*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/191186721/33009623.pdf/bf6d6d4b-2b56-4054-8406-d0d829a3a67f?version=1.5>, [citováno 2024-01-12]

*lékařské, filozofické, právnické, teologické fakultě, fakultě tělesné kultury a fakultě zdravotnických věd se vzdělává 21,7 tisíc studentů.*¹⁸ K přehledu míry vzdělanosti ve vybraném regionu autor práce využil závěry posledního sčítání lidu v České republice, nazvané jako „Sčítání 2021“, zaměřeného mimo jiné i na otázku dosaženého vzdělání. Z výsledků uvedeného projektu je patrné, že v Olomouckém kraji byla míra osob s nedokončeným základním vzděláním pátá nejhorší z celé České republiky, a to konkrétně s výsledkem 2,2 % osob. Poměr osob se základním vzděláním poté činil 12,1 % obyvatel regionu. Středoškolské vzdělání s maturitou zdárně ukončilo 32,5 % osob a v případě osob s vysokoškolským vzděláním „dosáhl“ Olomoucký kraj čtvrtého nejlepšího výsledku z celé České republiky, a to 16,5 % obyvatel regionu.¹⁹

Míra nezaměstnanosti a výše průměrné mzdy se v Olomouckém kraji, stejně jako v České republice neustále vyvíjí a jak vyplývá z dat Českého statistického úřadu, průměrná mzda se z dlouhodobého hlediska zvyšuje, zatímco míra nezaměstnanosti se pohybuje na obdobných hodnotách. V Olomouckém kraji dosáhla míra nezaměstnanosti k 31.12.2022 hodnoty 3,6 % nezaměstnaných osob starších 15. let, přičemž v evidenci úřadu práce bylo v danou dobu evidováno 15 297 uchazečů o zaměstnání a 7 573 evidovaných pracovních míst. Vyšší míra nezaměstnanosti byla sledována v krajích Ústeckém, Moravskoslezském, Jihomoravském, Karlovarském a Libereckém.²⁰

Průměrná hrubá měsíční mzda v Olomouckém kraji v roce 2022 činila 36 462 Kč. Oproti předchozímu roku se tak zvýšila o 1 875 Kč. S ohledem na meziroční růst spotřebitelských cen v České republice se však průměrná mzda v Olomouckém kraji reálně snížila o 8,4 %. Za průměrnou hodnotou hrubé měsíční mzdy České republiky, která činila 40 353 Kč), tak byla průměrná mzda v Olomouckém

¹⁸ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Statistická ročenka Olomouckého kraje*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/191186721/33009623.pdf/bf6d6d4b-2b56-4054-8406-d0d829a3a67f?version=1.5>, [citováno 2024-01-12]

¹⁹ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Sčítání 2021 – Vzdělání*. Online. 2022. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/scitani2021/vzdelani>, [citováno 2024-01-12].

²⁰ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Nezaměstnanost v Olomouckém kraji k 31.12.2022*. Online. 2023. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11276/205262045/NEZ2022_12.pdf/350404b2-fd4a-4ac5-a3ec-2e549ed3946f?version=1.1, [citováno. 2024-01-12].

kraji o téměř 10 % nižší. V mezikrajském srovnání zaznamenala mzda v kraji 4. nejnižší hodnotu, nižší mzdy pobírali zaměstnanci už jen v krajích Karlovarském, Pardubickém a Zlínském.²¹

„V roce 2022 se o nemocné v Olomouckém kraji staralo v 7 nemocnicích akutní péče, ve 3 nemocnicích následné péče a v dalších zdravotnických zařízeních 3 259 lékařů (podle stavu k 31. 12. 2022, přepočteno na plně zaměstnané). Péče o nemocné na nejvyšší úrovni je zabezpečována především ve Fakultní nemocnici v Olomouci, která je vybavena nejnovější léčebnou technikou i širokou vědeckou a výukovou základnou. Péči o zdraví obyvatelstva se věnují i v řadě lázeňských zařízení rozmístěných po celém kraji, známé jsou lázně v Jeseníku, Velkých Losinách, Teplicích nad Bečvou, Slatinicích, Skalce a další.“²²

Počet cizinců na území Olomouckého kraje činil dle statistik k 31.12.2022 celkem 28 643 osob oproti roku 2021, kdy se na území kraje zdržovalo 13 755 cizinců, což je více než 100 % nárůst. Počty cizinců na území kraje však byly značně ovlivněny probíhajícím válečným konfliktem na Ukrajině. Nejpočetnějšími skupinami cizinců jsou státní příslušníci Ukrajiny (17 699 osob), Slovenska (3 167 osob) a Vietnamu (1 865 osob). Méně zastoupené skupiny cizích státních příslušníků poté tvoří občané Polska (570 osob), Ruska (441 osob) a Německa (206 osob).²³

²¹ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Průměrné mzdy v Olomouckém kraji ve 4. čtvrtletí 2022*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/11276/208112617/mzdy4q2022.pdf/1516a3eb-e426-41e5-9f11-4b6ce479fa68?version=1.1>, [citováno 2024-01-12].

²² ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Statistická ročenka Olomouckého kraje*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/191186721/33009623.pdf/bf6d6d4b-2b56-4054-8406-d0d829a3a67f?version=1.5>, [citováno 2024-01-12].

²³ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Cizinci v Olomouckém kraji v roce 2022*. Online. 2022. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xm/cizinci-v-olomouckem-kraji-v-roce-2022>, [citováno 2024-01-12].

3. Charakteristika drogové scény v Olomouckém kraji

Daná kapitola obsahuje popis drogové scény a její vývoj v průběhu let před rokem a po roce 1989.

3.1 Drogová scéna před rokem 1989

Situace na drogové scéně v tehdejší Československé socialistické republice před rokem 1989 byla výrazně poznamenána tehdejším režimem. Země za doby studené války uzavřela hranice vůči Západu, ostatně stejně jako okolní státy spadající do tehdejšího východního bloku. Systém opatření zahrnující vízové povinnosti spojené i se směnou peněz na naší tehdejší nekonvertibilní měnu, odrazilo mezinárodní drogové mafie z dovozu nelegálních drog na území našeho státu a zde prováděnou jejich distribuci.²⁴ Ojediněle drogy v menším množství do republiky dováželi samotní občané Československa, kteří v zahraničí nějakou dobu pobývali či cizinci, kteří naopak na území našeho státu studovali či pracovali. Jednalo se ale o tak malé množství drog, že je užíli buď samotní dovozci, nebo je rozdali svým přátelům. Československo leželo na trase tzv. balkánské drogové trasy, ale bylo jen tranzitní zemí, tudíž výskyt tehdy nejvíce pašovaného hašiše nebo heroinu, byl v našich podmínkách velice ojedinělý. Proto, byť uvedené látky zásadně v jiných zemích ovlivnily rozvoj drogových trhů, se na tehdejší zdejší scéně zásadně neprojeví. Tehdejší uživatelé drog se tak museli spokojit s produkty vlastní výroby nebo látkami nelegálně získanými z farmaceutického průmyslu.²⁵

V uvedené době byla tato produkce zaměřena zejména na pěstování konopí a následné výrobky z rostlin konopí. Nejvíce pak hovoříme o sušených květech těchto rostlin, jejichž usušením vznikne směs slangově nazývána marihuana, která se užívá kouřením. Dalším v jistém slova smyslu fenoménem tehdejší drogové scény byly takzvaní „čičači“. Jednalo se o osoby, které byly závislé na čichání různých těkavých látek, jako jsou rozpouštědla a podobně. Problémem této činnosti však bylo, že se u takového užívání velice těžko odhadovalo množství

²⁴ NOŽINA, Miroslav. *Svět drog v Čechách*. první vydání, vydavatelství Praha, KLP – Koniasch Latin Press, 1997, s. 95. ISBN 80-85917-36-X.

²⁵ Tamtéž, str. 98

inhalované látky, a tak čím byly tyto látky dostupnější, docházelo též v populaci takových uživatelů k následkům smrti vlivem předávkování. Nezanedbatelná část drogové scény byla taktéž závislá na různých léčivých přípravcích, které byly dostupné často i na lékařský předpis. Mnohem větší pozornosti se však postupem času dostalo surovinám pocházejícím z farmaceutického průmyslu, kterými byly v Československu za dob komunismu některé léky s obsahem efedrinu. Výsledkem takového zájmu z řad toxikomanů byla výroba metamfetaminu v tehdejších domácích laboratořích a mezi toxikomany se tak začal objevovat pervitin. Drogová scéna v daném období měla podobu uzavřeného prostředí skupin, které nebyly mezi sebou propojené, a v rámci těchto skupin docházelo, jak k výrobě a distribuci, tak samotné konzumaci drog.²⁶

Mezi členy takových skupin panovala značná solidarita, která měla za následek neochotu členů skupin označovat tehdejšími orgánům činným v trestním řízení své kamarády – toxikomany či samotné výrobce drog. Výrobci drog, a to nejenom pervitinu, ale také například opiátu braun a dalších nelegálních látek, zaujímali vysokého postavení v komunitě toxikomanů, neboť to byli právě oni, kteří v 60-70. letech dokázali za užití dostupné literatury vypracovat jednoduché návody na výrobu těchto látek.²⁷

Právní úprava v Československu, i přes změny v politické sféře v poválečném období nadále respektovala uzavřené mezinárodní úmluvy, mezi které patřila například Jednotná úmluva o omamných látkách ze dne 31.3.1963, která byla Československým prezidentem ratifikována v listopadu 1963. Dokument mimo jiné zahrnoval i seznam omamných látek. V roce 1971 WHO a Komise OSN shodně doporučili státům přijetí právních opatření pro kontrolu psychofarmak, a to vzhledem k jejich rapidnímu nárůstu zneužívání v 60. letech. Na základě podnětů organizací byla zpracována Úmluva o psychotropních látkách z 21.2.1971, která mimo jiné obsahovala i seznam psychotropních látek. Samotná Úmluva poté vešla v platnost v roce 1976. V trestněprávní ochraně obyvatelstva v Československu

²⁶ KONRÁD Zdeněk; PORADA Viktor; STRAUS Jiří; SUCHÁNEK Jaroslav. *Kriminalistika, Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*, 2. rozšířené vydání, Plzeň: Aleš Čeněk, 2021, s. 266-267. ISBN:978-80-7380-859-4.

²⁷ NOŽINA, Miroslav. *Svět drog v Čechách*. první vydání, vydavatelství Praha, KLP – Koniasch Latin Press, 1997, s. 110. ISBN 80-85917-36-X.

v oblasti drogové kriminality bylo vycházeno z ustanovení §§ 197-198 zákona číslo 86/1950 Sb., trestní zákon, který byl nahrazen novým trestním zákonem číslo 140/1961 Sb., jenž nabyl účinnosti počátkem ledna 1962. Ustanovení o přímém nakládání s omamnými látkami pak bylo obsaženo v ustanoveních §§ 187 a 188 trestního zákona. Obecné ustanovení § 195 trestního zákona stanovilo, že omamnými látkami jsou pouze ty, které obsahovala příloha číslo 3 k vyhlášce Ministerstva zdravotnictví a spravedlnosti č. 57/1967 Sb., o jedech a jiných látkách škodlivých zdraví. Nicméně vzhledem ke skutečnostem, že Československo přijalo shora uvedené úmluvy až v roce 1988, došlo k tomu, že tehdejší vnitrostátní legislativa na úseku drogové kriminality nedokázala včas zareagovat na mezinárodní trendy a zachytit nástup budování drogové scény uvnitř státu. To se projevilo například v situacích, kdy narkomani místo toho, aby zneužívali amfetamin, který byl veden na seznamech omamných látek, raději vyráběli pervitin, který na žádném seznamu uveden nebyl a byl tam zařazen až v roce 1984. Byla zde tedy situace, kdy se v Československu užívaly drogy vedené na seznamu omamných látek a drogy, které v žádných seznamech vedeny nebyly, byť byly stejně nebezpečné.²⁸

Nepříznivý vývoj na drogové scéně se rapidně projevil i ve statistických datech v tehdejší Československu v oblasti osob trestně stíhaných pro trestnou činnost spojenou s drogami. Zatímco v roce 1980 bylo stíháno 172 osob, v roce 1986 to bylo již 1 890 osob.²⁹ O vzrůstajícím problému, mimo jiné, svědčila tehdejší data o počtech toxikomanů, kterých v roce 1973 tehdejší Federální správa Veřejné bezpečnosti evidovala 119. V roce 1989 již bylo na území republiky evidováno bezmála 6 900 toxikomanů. Severomoravský kraj, z něhož v roce 2000 vznikly kraje Olomoucký a Moravskoslezský, byl v roce 1989 druhý kraj s nejvyšším počtem toxikomanů v republice.³⁰ V oblasti prevence nebyla situace v zemi lepší, neboť všeobecně byly drogy před rokem 1989 tabu, a to vzhledem k postoji tehdejší vlády. Ta problémy spojené s drogami popisovala pouze jako produkt

²⁸ NOŽINA, Miroslav, *Svět drog v Čechách*. první vydání, vydavatelství Praha, KLP – Koniasch Latin Press, 1997, s. 114-120. ISBN 80-85917-36-X.

²⁹ Tamtéž, str. 122

³⁰ Tamtéž, str. 107

západního životního stylu, a tak nebylo vhodné skutečnost, že se země potýkala se vzrůstajícím drogovým problémem, v socialistické vlasti připouštět.³¹

V příloze číslo 1. této práce se nachází statistika trestné činnosti v roce 1989. Pod pořadovým číslem 46 jsou pak uvedeny statistické údaje k drogové kriminalitě.

3.2 Vývoj drogové scény po roce 1989

Postupem času se drogový trh v České republice, stal součástí trhu globálního. Se vstupem do Schengenského prostoru a omezením kontrol na hranicích, se usnadnil přechod hranic mezi státy. Tento vývoj ulehčil vyjma volného cestování do ostatních zemí i ty aktivity, které považujeme za nelegální. V kontextu tématu práce lze zmínit například nelegální dovoz léčiva na výrobu pervitinu, jeho následnou výrobu a distribuci. Tyto skutečnosti se poté zákonitě odrážely a odráží mimo jiné v počtu uživatelů těchto látek. Sama scéna spojená s užíváním omamných a psychotropních látek je obecně známá jako „temná“ součást naší společnosti nesoucí s sebou určitá rizika. I z těchto důvodů jsou proto v České republice zřízeny instituce a centra zabývající se monitoringem dané scény. V následujících podkapitolách je mapován vývoj této scény od roku 2011 do roku 2022.

3.2.1 Stav drogové scény v Olomouckém kraji v roce 2011

V roce 2011 zaznamenal Olomoucký kraj nárůst nových žadatelů o léčbu z řad uživatelů drog. S celkovým počtem 675 nově registrovaných žadatelů o léčbu se Olomoucký kraj umístil na druhém místě v celé České republice, hned za Prahou. Významně se tento problém projevil zejména ve věkové skupině 15 až 39 let, kde Olomoucký kraj „obsadil“ první místo v celorepublikovém srovnání. Se 647 nově evidovanými žadateli v této věkové kategorii v daném roce se Olomoucký kraj taktéž umístil na prvním místě v rámci České republiky. V počtu nových případů dosáhl rekordní hodnoty, a to 105,2 případů na 100 000 obyvatel, přičemž nejvíce nových případů, a to 284,8 na 100 000 bylo zaznamenáno opět u obyvatel ve věkové skupině 15 až 39 let, což výrazně předčilo ostatní kraje České republiky.³²

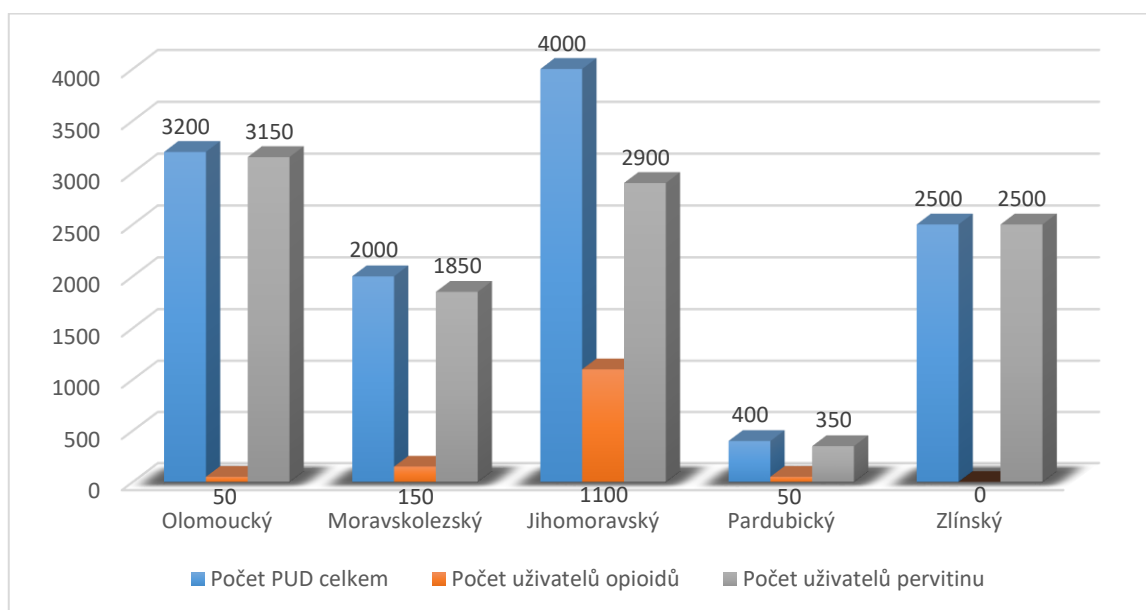
³¹ Tamtéž, str. 125

³² OLOMOUCKÝ KRAJ, *Výroční zpráva o realizaci protidrogové politiky v Olomouckém kraji v roce 2011*. Online. 2012. Dostupné z: <https://www.olkraj.cz/download.html?pdf=1&id=28888>, [citováno 2024-01-16].

- **Problémové užívání drog** – v daném roce využilo alespoň jednou služeb kontaktních nízkoprahových center, terénních programů či ambulantní léčby 3 467 uživatelů drog, což bylo o 959 osob více než v roce 2010. Mezi klienty těchto programů dominovali uživatelé pervitinu, jejichž počet dosáhl 1 914 osob. Dále bylo zaznamenáno 1 229 osob užívajících kanabinoidy a 49 osob užívajících heroin. Taktéž byly zaregistrovány dva případy uživatelů kokainu a cracku. V souvislosti s nárůstem osob zneužívajících pervitin, byl zaznamenán nárůst oproti roku 2010 v počtu vydaných injekčních stříkaček a jejich výměn.³³

Na národní úrovni je pravidelně prováděn každý rok odhad počtu problémových uživatelů drog (PUD), a to za pomoci multiplikační metody, která využívá data o počtu klientů nízkoprahových programů a tato odhadová metoda je aplikována pro jednotlivé kraje. Níže uvedený graf číslo 1 znázorňuje daný odhad v Olomouckém kraji ve srovnání se sousedními kraji.³⁴

Graf č. 1 - Odhad PUD (v kategorii 15-64 let) v porovnání s okolními kraji v roce 2011 dle NMS

Zdroj: NMS (vlastní zpracování)

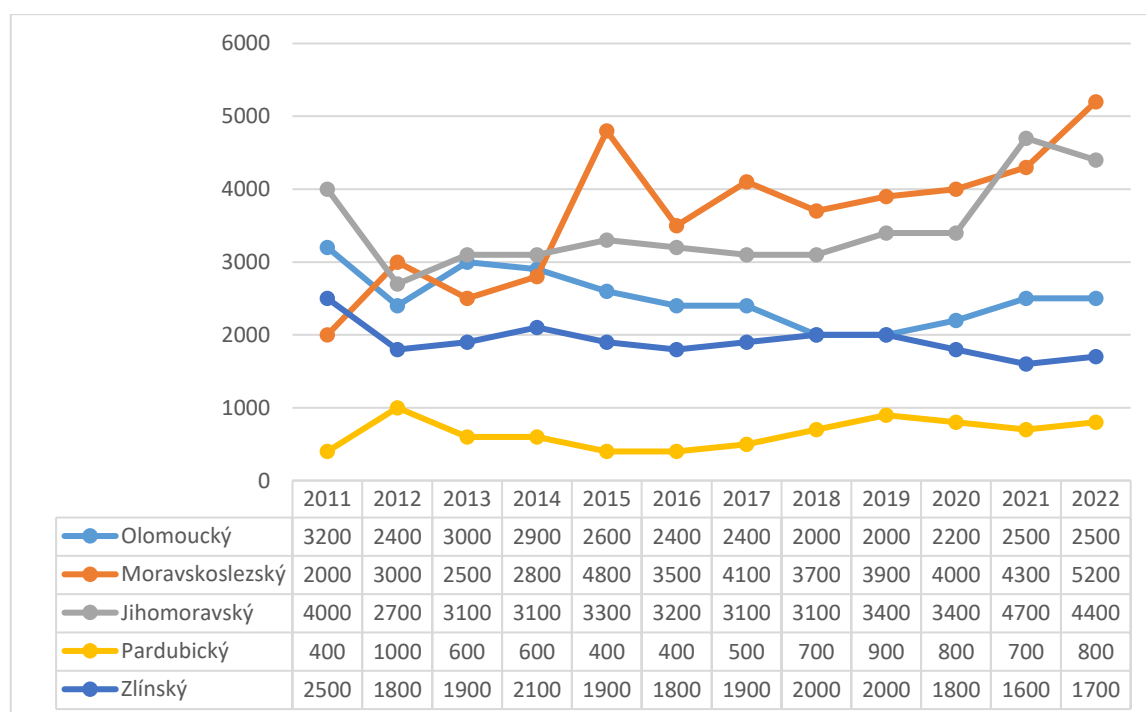
³³ OLOMOUCKÝ KRAJ, *Výroční zpráva o realizaci protidrogové politiky v Olomouckém kraji v roce 2011*. Online. 2012. Dostupné z: <https://www.olkraj.cz/download.html?pdf=1&id=28888>, [citováno 2024-01-16].

³⁴ MRAVČÍK, Viktor et al, *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2011*, Online. Praha: Úřad vlády ČR, 2012. ISBN 978-80-7440-067-4, dostupné z: https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/1344/12/VZ-2011.pdf, [citováno 2024-01-16].

3.2.2 Vývoj drogové scény v Olomouckém kraji mezi lety 2011 a 2022

V regionu Olomouckého kraje ve sledovaném období převládali uživatelé pervitinu a marihuany, avšak sezónně byly taktéž zaznamenány případy užívání opia.³⁵ Odhadovaný počet problémových uživatelů pervitinu a opioidů se výrazně nezměnil, a během sledovaného období se v Olomouckém kraji pohyboval na obdobné hodnotě. V níže uvedeném grafickém znázornění (graf číslo 2) je mapován vývoj PUD v populaci Olomouckého kraje ve srovnání s okolními kraji.³⁶

Graf č. 2 - Srovnání odhadů PUD (v kategorii 15 - 64 let) mezi okolními kraji v letech 2011 - 2022

Zdroj: NMS (vlastní zpracování)

³⁵ OLOMOUCKÝ KRAJ, *Výroční zpráva o realizaci protidrogové politiky v Olomouckém kraji v roce 2017*. Online. 2017. Dostupné z: <https://www.olkraj.cz/download.html?id=87001>, [citováno 2024-01-16].

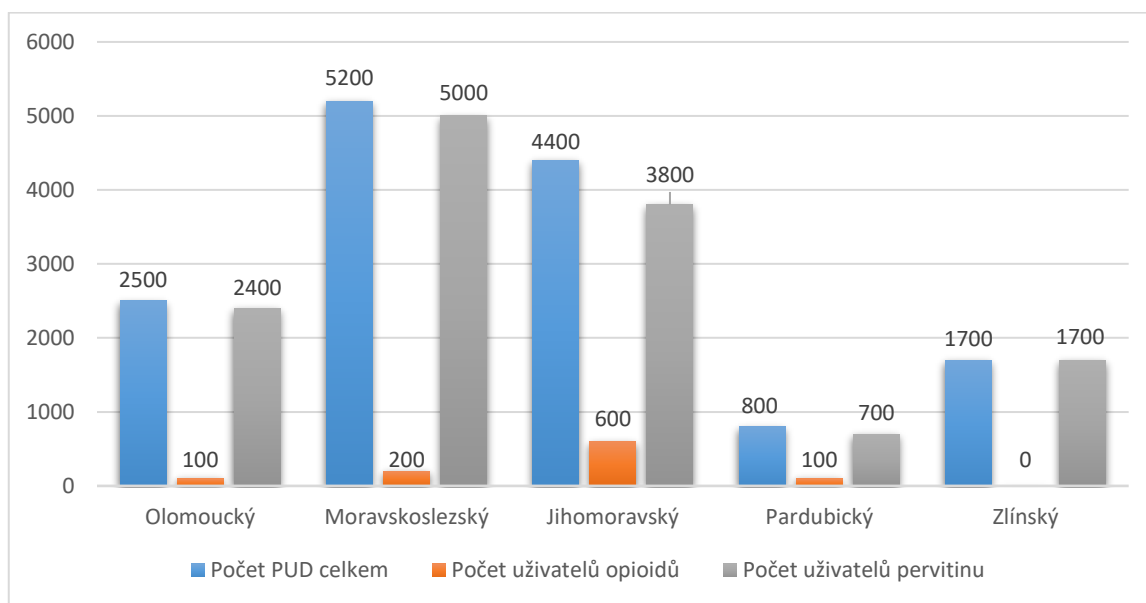
³⁶ CHOMYNOVÁ, Pavla et al, *Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2022*. [online] Praha: Úřad vlády ČR. 2022, s 80. ISBN 978-80-7440-306-4. Dostupné z: https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/33774/1171/Zprava_o_nelegalnich_drogach_2022_fin03_rev20230209.pdf, [citováno 2024-01-18].

3.2.3 Stav drogové scény v Olomouckém kraji v roce 2022

V roce 2022 se drogová scéna v kraji výrazně nelišila od let předchozích a mnoho na tom nezměnila ani pandemie viru Covid 19. V regionech Olomouckého kraje od roku 2011 i nadále výrazně převládalo užívání pervitinu jako primární drogy. Společně s pervitinem byla další látkou výrazně užívanou konzumenty marihuana. Mezi mladými lidmi, kteří se po zrušení restrikcí spojených s pandemií Covidu 19 pomalu začali vracet do hudebních klubů a diskoték, byl zaznamenán i výskyt drogy extáze, známé jako „taneční droga“.³⁷

V níže uvedeném grafickém znázornění (graf číslo 3) je zobrazen odhad problémových uživatelů PUD v Olomouckém kraji v roce 2022 v porovnání s okolními okraji³⁸

Graf č. 3 - Odhad PUD (v kategorii 15 - 64 let) v porovnání s okolními kraji v roce 2022 dle NMS

Zdroj: NMS (vlastní zpracování)

³⁷ OLOMOUCKÝ KRAJ, *Výroční zpráva o realizaci protidrogové politiky v Olomouckém kraji v roce 2022*. Online. 2022. Dostupné z: <https://www.olkraj.cz/download.html?id=111342>, [citováno 2024-01-18].

³⁸ CHOMYNOVÁ, Pavla et al, *Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2023*. Online. Praha: Úřad vlády ČR. 2023, s. 66. ISBN 978-80-7440-323-1. Dostupné z: https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/33917/1244/Zpr%C3%A1va%20o%20neleg%C3%A1ln%C3%ADch%20drog%C3%A1ch%20v%20C4%8CR%202023_fin.pdf, [citováno 2024-01-18].

3.2.4 Průzkumy a studie v populaci PUD a mladistvých

PUD - Ve sledovaném období byl proveden republikový průzkum mezi klienty nízkoprahových center nazvaný „*Multiplikátor 2019*“, jenž přinesl informace k charakteristice sociálně-ekonomické stránky problémových uživatelů drog, které zveřejnilo Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti. Z daného průzkumu vyplynulo, že mezi problémovými uživateli drog převládají osoby bez domova či stálého ubytování (68%), oproti osobám se stálým bydlištěm (32%). V otázce dosaženého vzdělání nebyla situace nikterak lepší, kdy celých 54,2% uživatelů nemělo vůbec žádné vzdělání nebo mělo dokončenou pouze základní školu. Osob problémových uživatelů se středoškolským vzděláním bylo 44,8 % a nejméně zastoupenou skupinou v otázce vzdělanosti mezi problémovými uživateli drog byly osoby s vyšším odborným či vysokoškolským vzděláním, kteří tvořili pouze 0,9 %. Stabilní legální příjem spočívající v oficiálním zaměstnání či pobírání různých dávek pobíralo celkem 47,7 % uživatelů. Naopak nestabilní příjem (dary od rodiny, brigády) či neoficiální příjem (žebrání, práce bez smlouvy) mělo 53 % těchto osob. Nelegální příjem zajišťující si pácháním trestné činnosti (krádež a podobně) mělo 14,1 % problémových uživatelů drog.³⁹

Mládež - Pozitivní skutečností je fakt, že v posledních letech je patrný celorepublikový pokles výskytu uživatelů z řad mládeže užívající návykové látky včetně jejich rizikových forem. K tomuto závěru bylo v práci využito výsledků studií a průzkumů prováděných prostřednictvím Evropské školní studie o alkoholu a jiných drogách (ESPAD), kdy se jedná o celoevropskou studii zaměřenou na mládež ve věku 15-16 let a jejich zkušenostmi s užíváním návykových látek. Z výsledků poslední studie *ESPAD 2019* je zřejmé, že užívání návykových látek mezi českou mládeží pokračuje v poklesu, a to včetně jeho rizikových forem. Nejvyšší počet uživatelů návykových látek včetně rizikových forem, byl pozorován v 9. třídách základních škol či odborných učilištích, naopak nejnižší počty byly zaznamenány v řadách studentů gymnázií. Určitou zásluhu na daném trendu snižování užívání daných látek má dle studie nárůst on-line komunikace a užívání

³⁹ MRAVČÍK, Viktor et al, *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2018*. Online. Praha: Úřad vlády ČR, 2019, s. 128. ISBN 978-80-7440-237-1. Dostupné z: https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/33122/871/VZdrogy2018_web%202020-01-13_V02.pdf, [citováno 2024-01-18].

nových mobilních technologií, jenž má za následek pokles komunikace tváří v tvář s vrstevníky a trávení volného času osobním kontaktem a tím danou vyšší míru rodičovské kontroly. Vlivem informací a postojů sdílených v prostředí internetu pak dochází k celkové změně životního stylu mládeže, která se více zajímá o své zdraví a užívání návykových látek pro ni přestává být zajímavé. V neposlední řadě byl pozitivní vývoj registrován v postupném zvyšování věku, ve kterém lidé zažívají první zkušenosti, experimentují či intenzivně užívají návykové látky.⁴⁰

⁴⁰ CHOMYNOVÁ, Pavla et al, *Zaostřeno 5/2020, Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách (ESPAD) 2019*. Online. Praha: Úřad vlády ČR, 2020. ISBN ISSN 2336-8241. Dostupné z https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/33292/1057/Zaostreno%202020-05_ESPAD%202019.pdf, [citováno 2024-01-20].

4. Fenomenologie drogové kriminality v Olomouckém kraji

V následující kapitole se autor zaměřuje na zmapování primární a sekundární drogové kriminality na území Olomouckého kraje v letech 2011 až 2022, což je i cílem této bakalářské práce.

4.1. Primární drogová kriminalita

Potírání primární drogové kriminality je jednou z hlavních priorit Policie České republiky. Tato forma trestné činnosti spočívá v přímém nakládání s nelegálními omamnými a psychotropními látkami, s jedy a prekurzory. V případech primární drogové trestné činnosti tak hovoříme o trestných činech:

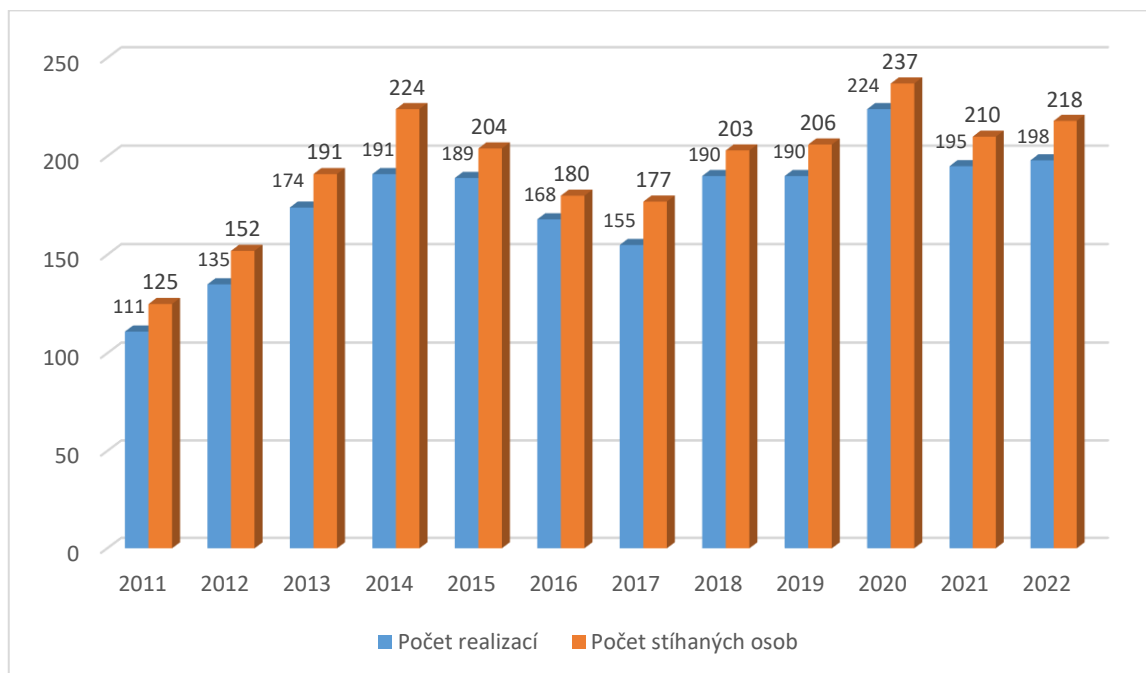
- Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle ustanovení § 283 trestního zákoníku;
- Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedy dle ustanovení § 284 trestního zákoníku;
- Nedovolené pěstování rostlin obsahující omamnou nebo psychotropní látku dle ustanovení § 285 trestního;
- Výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedy dle ustanovení § 286 trestního zákoníku
- Šíření toxikomanie dle ustanovení § 287 trestního zákoníku.⁴¹

Osoby, které se takového jednání dopouští, využívají veškerých možností, jak svou nelegální činnost zastříti a v případě odhalení jen minimálně spolupracují s orgány činnými v trestním řízení. O to více jsou kladeny nároky na policisty a taktéž příslušníky Celní správy České republiky, zařazených na problematice nealkoholové drogové kriminality, neboť v konečném důsledku úspěšnost při odhalování a objasňování této trestné činnosti, závisí na jejich zkušenostech, péli a odhodlání.

Níže uvedený graf číslo 4 zobrazuje přehled provedených realizací primární drogové trestné činnosti ve sledovaném období od roku 2011 do roku 2022 v Olomouckém kraji včetně počtu osob, vůči kterým bylo zahájeno trestní stíhání.

⁴¹ Zákon číslo 40/2009 Sb., trestní zákoník v posledním znění

Graf č. 4 - Počet realizací a osob trestně stíhaných v období let 2011 - 2022 v Olomouckém kraji

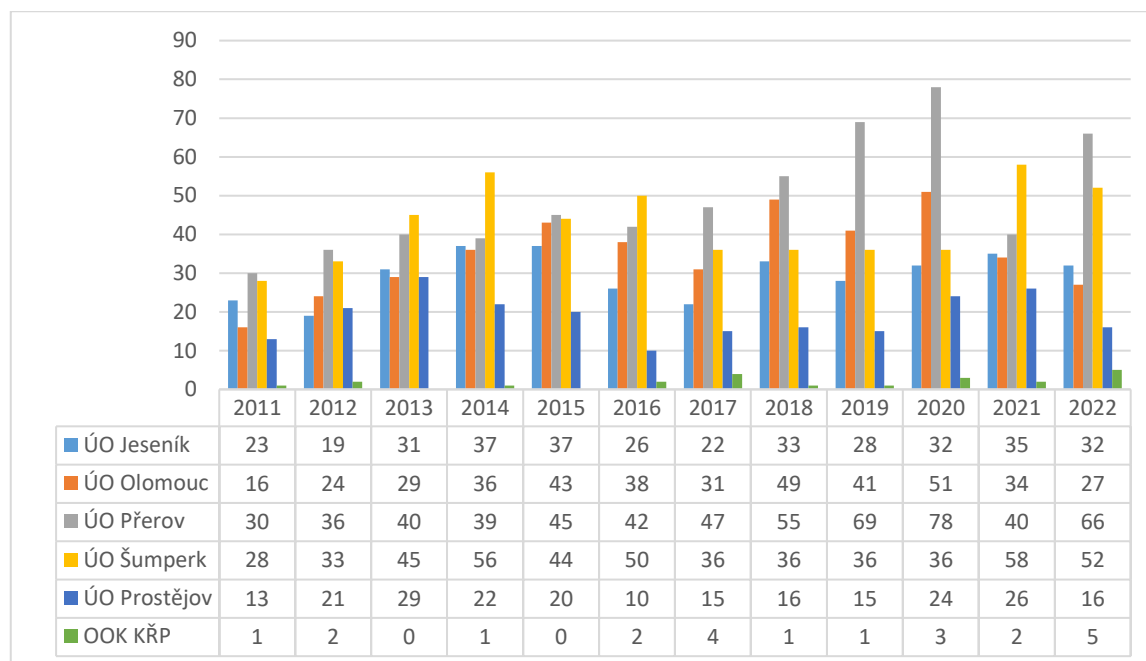
Zdroj: Národní protidrogová centrála (vlastní zpracování)

Analýza grafu: Z uvedeného přehledu je patrné, že nejmenší počet realizací byl proveden ihned na počátku sledovaného období v roce 2011, kdy proběhlo 111 realizací a bylo obviněno 125 osob. V letech 2012 až 2014 je sledován vzestup počtu případů a osob pachatelů, jenž vyvrcholil v roce 2014, ve kterém byl obviněn druhý nejvyšší počet osob ve sledovaném období. Od následujícího roku 2015 byl zaznamenán pokles, který pokračoval až do roku 2017, přičemž následoval opětovný vzestup, který kulminoval v roce 2020. V roce 2020 byl proveden nejvyšší počet realizací případů primární drogové kriminality, ve kterých bylo obviněno nejvíce osob za celé sledované období. Ve srovnání s rokem 2011 dosáhl počet případů v roce 2020 více než dvojnásobné hodnoty a téměř ve stejném duchu se nesl i počet obviněných osob. V letech 2021 a 2022 byl patrný mírný pokles, co do počtu realizací a obviněných osob oproti roku 2020, avšak

i přesto se tyto roky řadily mezi neúspěšnější. Celkem bylo provedeno 2 120 realizací a obviněno 2 327 osob.⁴²

V následujícím grafu číslo 5 je vyobrazeno porovnání v počtu provedených realizací na úseku primární drogové kriminality dle jednotlivých územních odborů v rámci Olomouckého kraje v letech 2011 až 2022.

Graf č. 5 - Provedené realizace v Olomouckém kraji dle jednotlivých ÚO v letech 2011-2022

Zdroj: Národní protidrogová centrála (vlastní zpracování)

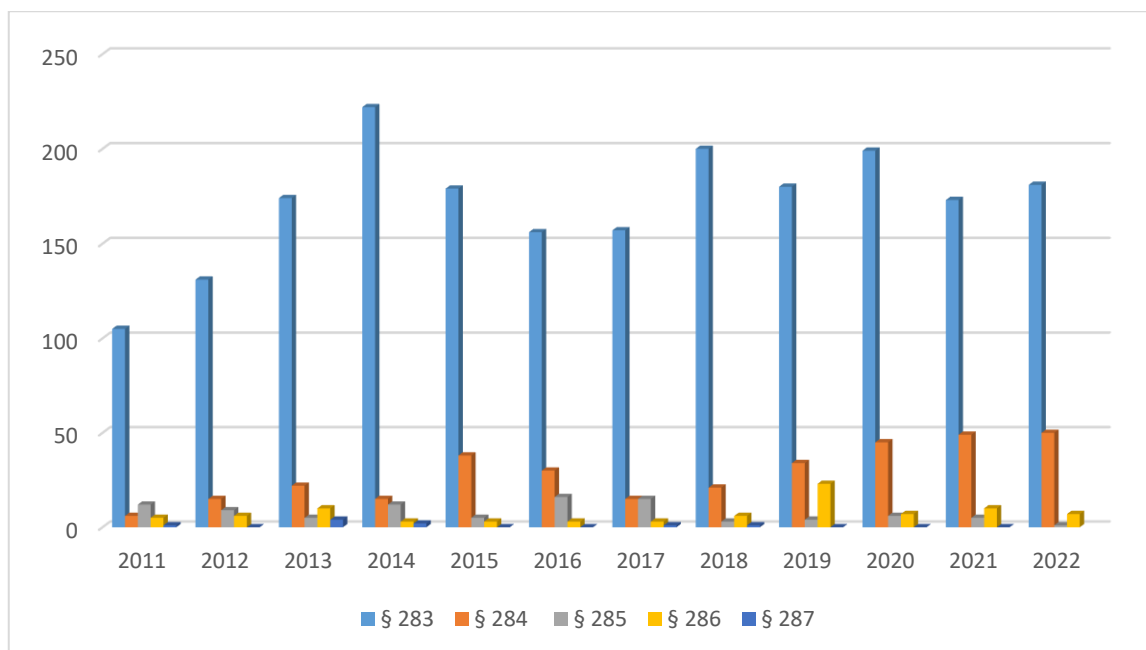
Analýza grafu: V Olomouckém kraji ve sledovaném období provedli nejvíce realizací primární drogové kriminality, konkrétně 587, policisté ÚO Přerov, kteří si zároveň připsali „prvenství“ za nejvíce případů v jednom roce, a to 78 v roce 2020. Druhý, respektive třetí nejvyšší počet realizací provedli policisté ÚO Šumperk (510 případů) a ÚO Olomouc (419 případů). S vyšším odstupem následoval ÚO Jeseník (355 případů) a s nejmenším podílem na počtu realizací skončil ÚO Prostějov s 227 případy primární drogové kriminality. V grafu je zaveden i celokrajský útvar, zaměřující se na potírání primární drogové kriminality, jenž v uvedeném období realizoval celkem 22 případů. U tohoto útvaru je však na místě

⁴² POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, Národní protidrogová centrála. *Výroční zprávy Národní protidrogové centrály 2011 – 2022*. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vyrocnizpravy-annual-reports-jahresbericht.aspx>, [citováno 2024-01-25].

uvést, že se zabývá závažnější a sofistikovanější drogovou kriminalitou spojenou zejména s organizovanými skupinami nezávisle kdy i s mezinárodním přesahem. Odhalování a objasňování takové trestné činnosti je proto v zásadě náročnější.⁴³

V níže uvedeném přehledu (graf číslo 6) jsou mapovány zrealizované případy dle právní kvalifikace v letech 2011 až 2022 na území Olomouckého kraje.

Graf č. 6 - Případy dle právní kvalifikace v letech 2011 - 2022 v rámci Olomouckého kraje

Zdroj: Národní protidrogová centrála (vlastní zpracování)

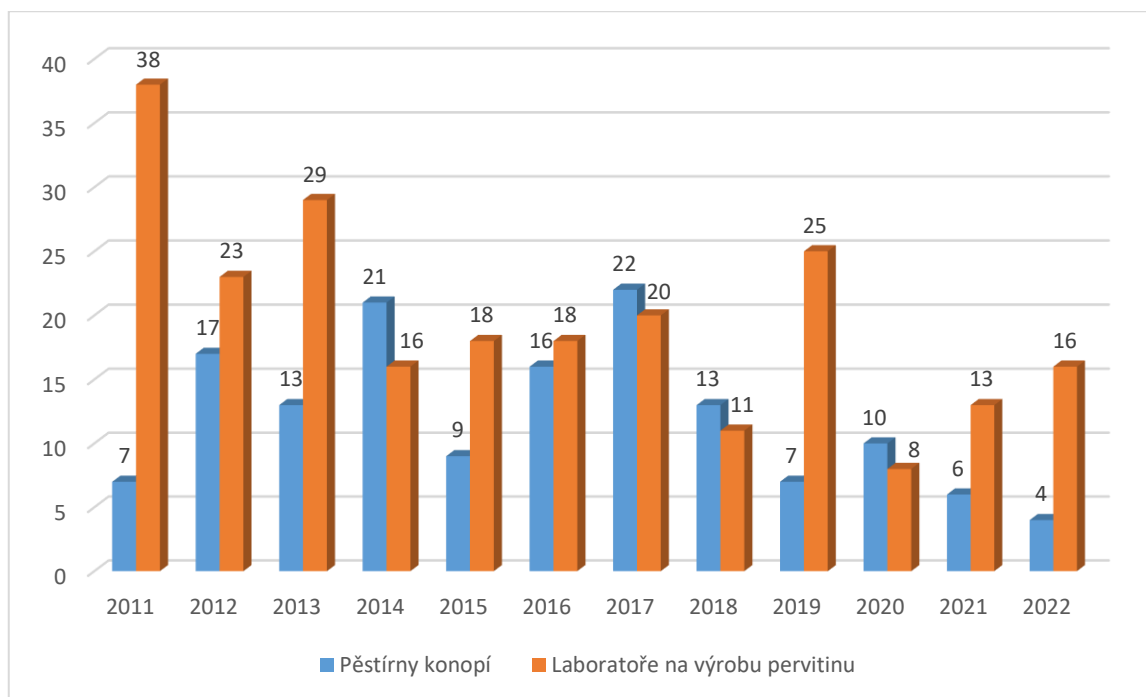
Analýza grafu: Ve sledovaném období bylo v nejvyšší míře jednání primární kriminality právně kvalifikováno dle § 283 trestního zákoníku, tedy ustanovení daného zákona, jenž ve své skutkové podstatě zahrnuje, mimo jiné, jednání spočívající ve výrobě či distribuci omamných a psychotropních látek. V letech 2017 až 2022 je pozorován patrný vzestup neoprávněného držení omamných a psychotropních látek, které je kvalifikováno dle ustanovení § 284 trestního zákoníku. U trestné činnosti kvalifikované dle ustanovení § 285 trestního zákoníku, tedy nedovoleného pěstování rostlin, které obsahují omamnou či psychotropní látku, je naopak od počátku sledovaného období, vyjma let 2016, 2017, patrná

⁴³ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, Národní protidrogová centrála. *Výroční zprávy Národní protidrogové centrály 2011 – 2022*. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vyrocnizpravy-annual-reports-jahresbericht.aspx>, [citováno 2024-01-25].

sestupná tendence. Právní kvalifikace dle následujících ustanovení § 286 a § 287 trestního zákoníku jsou v přehledu zastoupeny v minimální míře.⁴⁴

V následném grafickém znázornění (graf číslo 7) je přehled odhalených nelegálních pěstíren konopí a nelegálních laboratoří na výrobu pervitinu, slangově nazývaných „varny“, v rámci Olomouckého kraje v letech 2011 až 2022.

Graf č. 7 - Množství odhalených pěstíren a varen v Olomouckém kraji v letech 2011 až 2022

Zdroj: Národní protidrogová centrála (vlastní zpracování)

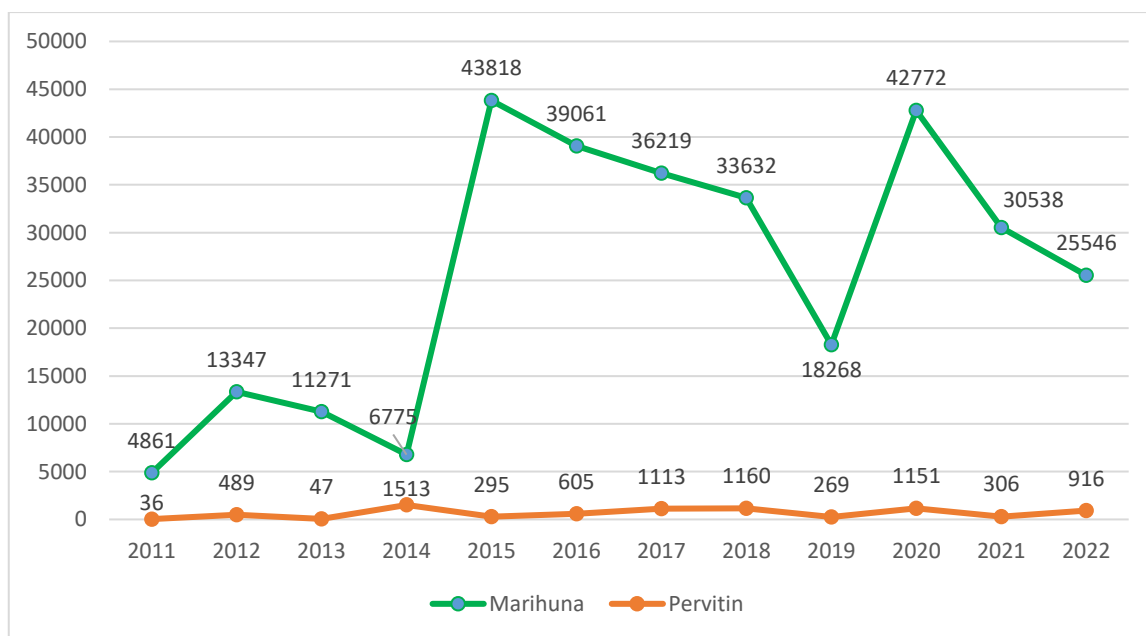
Analýza grafu: Z uvedených dat je možno pozorovat, že za dané období bylo odhaleno více varen, nežli pěstíren konopí. Nejvyšší rozdíl mezi odhalenými pěstírnami a varnami byl sledován ihned na počátku období, kdy bylo odhaleno pouze 7 pěstíren oproti 38 varnám. I přes patrný rozdíl však není daný výsledek, co do počtu odhalených pěstíren, nejnižší. Nejméně pěstíren v daném období, a to 4, bylo odhaleno v roce 2022. Za nejméně úspěšný rok na poli odhalování nelegálních pěstíren a varen pervitinu lze označit rok 2020, kdy byl taktéž zaznamenán nejmenší počet odhalených varen za sledované období. Je však nutno dodat, že do jisté míry lze toto přisuzovat právě v roce 2020 probíhající

⁴⁴ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, Národní protidrogová centrála. *Výroční zprávy Národní protidrogové centrály 2011 – 2022*. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vyrocní-zpravy-annual-reports-jahresbericht.aspx>, [citováno 2024-01-25].

pandemii Covidu19, jenž s sebou nesla určitá opatření ze strany Vlády České republiky spočívající, mimo jiné, v omezení volného pohybu osob. Celkem bylo zajištěno 145 pěstíren a 235 laboratoří na výrobu pervitinu.⁴⁵

Pro lepší představu o množství zajištěných omamných a psychotropních látek (dále jen OPL) v rámci realizací primární drogové kriminality, byl zpracován níže uvedený přehled (graf číslo 8) vybraných a nejčastěji se vyskytujících OPL (marihuana, pervitin), které byly zajištěny v letech 2011 až 2022 na území Olomouckého kraje. Ostatní OPL (heroin, kokain, extáze a podobně) se v rámci realizací podařilo zajišťovat pouze v nepatrném množství.⁴⁶ Hodnoty jsou uvedeny v gramech.

Graf č. 8 - Množství zajištěné marihuany a pervitinu v letech 2011-2022

Zdroj: Národní protidrogová centrála (vlastní zpracování)

Analýza grafu:

- **Marihuana** - z grafu vyplývá, že nejméně marihuany bylo zajištěno na počátku sledovaného období v roce 2011. V následujícím roce 2012 je zaznamenán více než dvojnásobný nárůst zajištěné látky, a to na téměř

⁴⁵ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, Národní protidrogová centrála. *Výroční zprávy Národní protidrogové centrály 2011 – 2022*. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vyrocnizpravy-annual-reports-jahresbericht.aspx>, [citováno 2024-02-05].

⁴⁶ Tamtéž

13,5 kilogramů. V letech 2013 a 2014 následoval pokles v zajištěném množství, avšak v roce 2015 je patrné rapidní, bezmála šestinásobně větší množství zajištěné marihuany oproti roku 2014, a to necelých 44 kilogramů. V letech následujících, 2016 až 2019, nastává pokles v množství zajištěné látky. V roce 2020 bylo zajištěno druhé největší množství marihuany ve sledovaném období, a to více než 42,5 kilogramů. Ve zbývajících letech je viditelná opětovná sestupná tendence v množství zajištěné marihuany. Za celé období se tak podařilo zajistit přes 306 kg marihuany.

- **Pervitin** – z grafického znázornění množství zajištěného pervitinu vyplývá, že nejméně pervitinu, a to v řádech nižších desítek gramů, bylo zajištěno ihned na počátku sledovaného období v roce 2011 a dále v roce 2013. V letech 2012, 2015, 2016, 2019 a 2021 se podařilo zajistit nižší stovky gramů pervitinu, avšak za neúspěšnější z daného období lze označit roky 2014, 2017, 2018 a 2020, ve kterých bylo zajištěno přes 1 kilogram pervitinu, případně bezmála 1 kilogram pervitinu, jako tomu bylo v roce 2022. Celkem tak bylo zajištěno 7,9 kg pervitinu.⁴⁷

Obviněné a obžalované osoby v případech primární drogové kriminality

Olomoucký kraj spadá ze statistického hlediska státních zastupitelství a soudů do Severomoravského regionu, jenž se skládá z Olomouckého kraje a kraje Moravskoslezského. V případech primární drogové kriminality bylo v daném regionu v letech 2011 až 2022 obviněno celkem 6 411 osob. Na území Olomouckého kraje se pak tato obvinění týkala 2 327 jedinců, což činilo 36 % podíl ze všech zahájených trestních stíhání v Severomoravském regionu. Jednotlivými státními zastupitelstvími byla poté podána obžaloba pro danou trestnou činnost v celkem 5 798 případech, kdy bylo zahájeno trestní stíhání osob, tedy v 90 % případů. Nejvíce žalovaných případů (5 148) bylo právně kvalifikováno jako trestné činy dle § 283 trestního zákoníku. Druhým nejčastěji žalovaným jednáním

⁴⁷ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, Národní protidrogová centrála. *Výroční zprávy Národní protidrogové centrály 2011 – 2022*. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vyrocnizpravy-annual-reports-jahresbericht.aspx>, [citováno 2024-02-05].

(446), byla jednání kvalifikována jako trestné činy dle § 284 trestního zákoníku. Nejméně obžalovaných případů bylo spojováno s jednáním právně kvalifikovaném dle § 287 trestního zákoníku, a to 31 případů.⁴⁸

4.2 Sekundární drogová kriminalita

Sekundární drogová kriminalita zahrnuje trestnou činnost spáchanou pod vlivem omamných či psychotropních látek či za účelem opatření si prostředků na nákup těchto látek. V případě sekundární drogové kriminality je možno využít model EMCDDA, který sestává z níže popsaných modelů drogové trestné činnosti, jenž lze využít pro případný rozbor trestné činnosti spojené s užíváním drog i přesto, že se nemusí vztahovat na všechny existující spojení mezi drogami a trestnou činností.

- **Psychofarmakologicky podmíněná trestná činnost** – tento model zahrnuje trestnou činnost páchanou v důsledku užití návykové látky uživatelem, ať již vlivem akutní intoxikace či z důvodu chronického užívání návykových látek. Do této kategorie je žádoucí zařadit taktéž trestnou činnost, která byla spáchána na osobě pod vlivem návykové látky či v důsledku zvýšené nepozornosti oběti pod vlivem návykové látky.
- **Ekonomicky motivovaná trestná činnost** – spočívající v trestné činnosti, páchané za účelem získání finančních prostředků pro nákup návykové látky. Pachatelé se v daném případě uchylují častokrát k různým formám majetkové a násilné trestné činnosti, jakými jsou například různé formy krádeží, loupeží a podobně. Rozsah a druh trestné činnosti páchané osobami v zájmu financování vlastní drogové závislosti je různorodý, nicméně je tak činěno s cílem, kterým je zvýšení finančního příjmu pachatele.
- **Systémová trestná činnost** – je obecně trestnou činností, která je úzce spjatá s fungováním drogových trhů, které byt' jsou nelegální, mají vysoký ziskový potenciál, co se finančních prostředků týče zejména proto, že se

⁴⁸ NEJVYŠŠÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ. *Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2022*. Online, str. 398. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2023/06/Tabulkov%C3%A1%C4%8D%C3%A1st-I.pdf>, [citováno 2024-02-05].

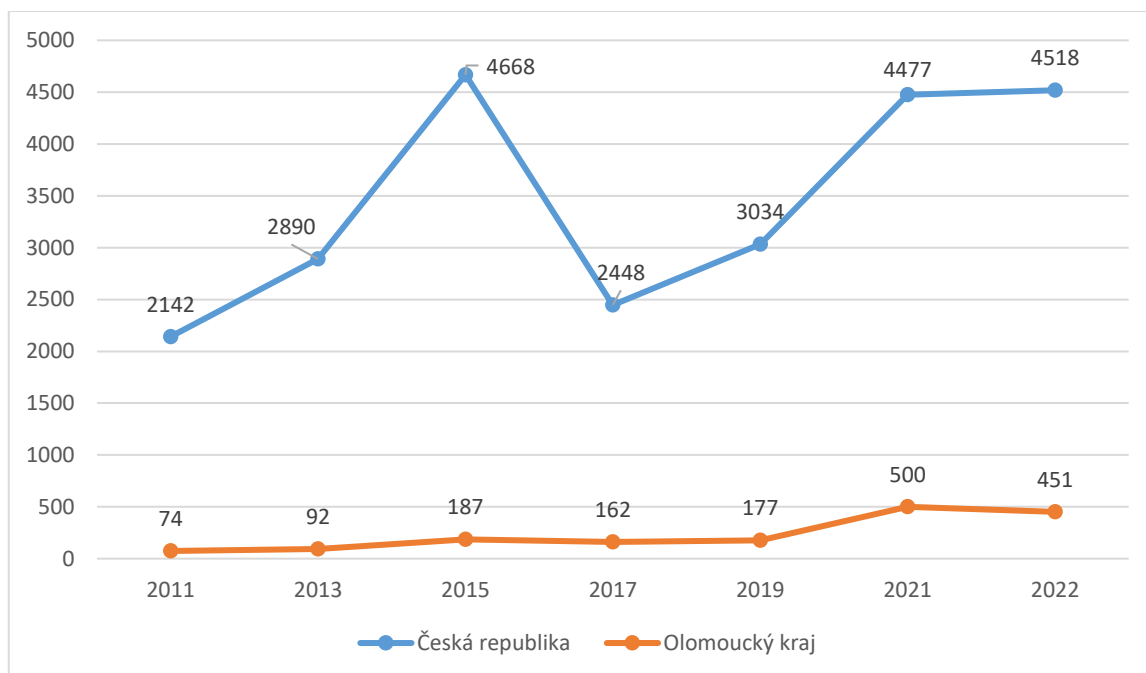
neřídí běžnými zákony upravujícími podnikání. To má za následek souboj o tyto zisky mezi různými skupinami, pohybujícími se v tomto prostředí, které spory častokrát řeší prostřednictvím trestné činnosti násilného charakteru (loupeže, vydírání a další).

Uvedené kategorie trestné činnosti související s drogami nemají pevně dané „hranice“ a neznamená tedy, že se nemohou navzájem prolínat.⁴⁹

Psychofarmakologicky podmíněná trestná činnost

V níže uvedeném grafickém zpracování (graf číslo 9) je zaznamenán vývoj trestných činů spáchaných pod vlivem nealkoholových drog v Olomouckém kraji v letech 2011 až 2022 v republikovém porovnání.

Graf č. 9 - TČ spáchané pod vlivem nealkoholových drog v letech 2011 až 2022

Zdroj: Výroční zprávy 2011 – 2022, Policejní prezidium PČR (vlastní zpracování)

Analýza grafu: Z grafického znázornění je patrné, že od počátku sledovaného období má počet trestných činů spáchaných pod vlivem nealkoholových drog vzestupnou tendenci. Rapidního nárůstu takových trestných činů je pozorováno

⁴⁹ The European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction, *Drugs and crime – a complex relationship*. Online. EMCDDA, 2007. ISBN 1681-5157. Dostupné z: https://www.emcdda.europa.eu/system/files/media/publications/documents/470/Dif16CS_84996.pdf, [citováno 2024-02-13].

v roce 2021, kdy jejich počet dosáhl nejvyšší hodnoty za celé sledované období. Počet trestných činů pod vlivem nealkoholových drog pak v roce 2022 činí více než šestinásobek oproti roku 2011.⁵⁰

Pod vlivem nelegálních nealkoholových drog bylo v roce 2022 spácháno 30% (4 518 případů) z trestných činů spáchaných pod vlivem návykové látky. Nejčastěji bylo protiprávní jednání pachatelů právně kvalifikováno jako ohrožení pod vlivem návykové látky (§ 274 trestního zákoníku), opilství (§ 360 trestního zákoníku), maření výkonu úředního rozhodnutí (§ 334 trestního zákoníku) či ublížení na zdraví (§ 145, § 146 trestního zákoníku).⁵¹ V Olomouckém kraji byla stavba trestných činů spáchaných pod vlivem nelegálních látek na obdobné úrovni jako v ČR.

Ekonomicky motivovaná trestná činnost

V období let 2011 až 2022 v případech ekonomicky motivované sekundární kriminality nebyla nastavena jednotná kritéria pro její vyhodnocování a zavedení do statistických hodnot v rámci evidenčních systémů nejen u Policie České republiky. Bylo proto vycházeno zejména z kvalifikovaných retrospektivních odhadů tohoto druhu kriminality, kdy tyto odhady přinášely jednotlivé územní odbory Policie České republiky. Výsledek těchto odhadů byl ve dvouletých intervalech prezentován ve spolupráci Národní protidrogové centrály a Národního monitorovacího střediska pro drogy a závislosti v celorepublikovém měřítku.

Poslední odhad ekonomicky motivované sekundární drogové kriminality byl proveden v roce 2022, při kterém bylo osloveno celkem 80 územních odborů PČR. V České republice bylo v roce 2021 objasněno 72,5 tisíc trestných činů, přičemž odhadem přibližně 7,2 tisíc trestných činů spáchali uživatelé drog, což představovalo 9,9 %. Mezi nejčastější jednání, kvalifikované jako trestný čin,

⁵⁰ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistické přehledy kriminality 2011 až 2022*. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita>, [citováno 2024-02-14]

⁵¹ CHOMYNOVÁ, Pavla et al, *Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2023*. Online. Praha: Úřad vlády ČR. 2023, s. 105. ISBN 978-80-7440-323-1, [citováno 2024-02-15].

kterého se dopustil uživatel drog, představovaly krádeže (§ 205 trestního zákoníku) a neoprávněné užívání motorového vozidla (§ 207 trestního zákoníku)⁵²

V letech 2017 až 2019 probíhal projekt pod záštitou Ministerstva vnitra s názvem „*Možnosti zjišťování míry a struktury sekundární drogové kriminality v podmínkách České republiky*“, jehož zpracovatelem byl Institut pro kriminologii a sociální prevenci. Během projektu bylo zjištěno, že v případech sekundární drogové na rozdíl od primární drogové trestné činnosti, jenž lze zjistit z běžných statistik kriminality, není přesně jasné, kolik trestných činů je spácháno v jiné souvislosti s užíváním drog a o jaké konkrétní trestné činy se jedná. Nejde totiž o samostatně vykazované trestné činy, ale o trestné činy různého druhu, jejichž společným jmenovatelem je pouze určitá souvislost s užíváním OPL, což je znak, který se ve statistických databázích kriminality systematicky nesleduje. Taktéž bylo zjištěno, že informační systémy složek od PČR, SZ a soudů, v nichž byly zaznamenávány údaje o primárních trestných činech, nebyly pro účely systematického sběru a zpracování spolehlivých dat o sekundárních trestné činnosti použitelné.⁵³ I přesto, že v rámci projektu byla zpracována metodika nového sběru dat týkající se sekundární drogové kriminality, nebyla implementována do statistického systému, nejen Policie České republiky, do konce období popisovaného v této práci.

4.3 Realizace primární drogové kriminality v Olomouckém kraji

Akce „KOGO“

Na počátku června roku 2017 provedli kriminalisté odboru obecné kriminality služby kriminální policie a vyšetřování Krajského ředitelství policie Olomouckého kraje společně s protidrogovým oddělením odboru pátrání Generálního ředitelství cel Celní správy ČR realizaci akce s názvem „KOGO“. Akce byla zaměřena na zadržení organizované skupiny pachatelů drogové trestné činnosti, přičemž

⁵² CHOMYNOVÁ, Pavla et al, *Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2023*. Online. Praha: Úřad vlády ČR. 2023, s. 105. ISBN 978-80-7440-323-1, [citováno 2024-02-15].

⁵³ ROUBALOVÁ, Michaela et al. *Možnosti zjišťování míry a struktury sekundární drogové kriminality v podmínkách České republiky*. Online. Praha: IKSP, 2019, s. 19-42. ISBN 978-80-7338-180-6. Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/455.pdf>, [citováno 2024-02-16].

samotné realizaci předcházelo několikaměsíční rozpracování této skupiny protidrogovým oddělením Generálního ředitelství cel.

Při samotné realizaci byly zadrženy 4 osoby a bylo provedeno celkem 6 domovních prohlídek a dvě prohlídky jiných prostor a pozemků, při nichž byly zajištěny 3 pěstírny konopí, sušená rostlinná hmota v množství asi 3 kg, přibližně 150 rostlin konopí v různém stádiu růstu a další věci potřebné k výrobě drog.

Osoby páchaly tuto trestnou činnost ve velkém rozsahu, kdy hlavní organizátor vyvážel drogy do Polské republiky. Zadrženým osobám bylo sděleno obvinění ze spáchání zvláště závažného zločinu nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy. Tři osoby byly stíhány vazebně, jedna osoba byla stíhána na svobodě.⁵⁴

Operace „ADNOT“

V roce 2018 byla Národní protidrogovou centrálou spuštěna závěrečná fáze případu devítičlenné organizované zločinecké skupiny osob, které se zabývaly provozováním velkopěstíren konopí na území České republiky a obchodem s marihuany ve velkém rozsahu v rámci Evropské unie.

Členové měli v rámci skupiny přesně určenou svou roli. Organizovaná skupina si na různé právnické osoby pronajímala objekty, které nejprve vybavila nejmodernějšími technologiemi pro vnitřní pěstování rostlin a následně zde zřídila „indoor pěstírny“ netechnického konopí a výroby marihuany. O rostliny se starali proškolení zahradníci. Díky daným technologiím minimálně 4x ročně prováděla skupina tzv. sklizeň v řádech tisíců rostlin s vysokým podílem psychotropních kanabinoidních látek. Odhadovaná produkční schopnost pěstíren se pohybovala okolo jedné tuny marihuany ročně, přičemž převážná část produkce byla určena prostřednictvím předem domluvených velkoodběratelů na trh do Maďarska a Polska.

⁵⁴ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, Krajské ředitelství policie Olomouckého kraje, Akce „KOGO“. Online. 2017. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/akce-kogo.aspx>, [citováno 2024-02-16].

Při samotné realizaci zajistili detektivové dvě rozsáhlé pěstírny na území Moravskoslezského a Olomouckého kraje, včetně velkého množství hnojiv, semen konopí, asi 4000 rostlin netechnického konopí a přes 350 kg marihuany. Dále byly jako výnos z trestné činnosti zajištěny finanční prostředky různých měn v celkové výši 2.635.000,- Kč a dvě luxusní osobní motorová vozidla.

Vlivem provozování této trestné činnosti došlo ke značné kontaminaci nemovitostí a nežádoucím stavebním zásahům, včetně zásahů do elektrických rozvodů a krádeži elektřiny ve výši téměř 3,5 milionů korun.

V rámci trestního spisu akce „ADNOT“, který dozorovalo Krajské státní zastupitelství v Ostravě, bylo v České republice zahájeno trestní stíhání proti 9 osobám, osmi vietnamské a jedné české národnosti, přičemž všechny obviněné osoby byly stíhány vazebně. Obviněným osobám hrozilo v případě prokázání viny za spáchaný zvlášť závažný zločin Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. c) a dvěma hlavními organizátorům i odst. 4 písm. b) trestního zákoníku, trest odnětí svobody v délce trvání 8 až 18 let.⁵⁵ Fotografie z realizace jsou součástí přílohy číslo 2. této práce.

Akce „RECOŠ“

V polovině listopadu 2019 zadrželi kriminalisté z Krajského ředitelství policie Olomouckého kraje během dlouho předem připravené akce s krycím názvem RECOŠ organizovanou skupinu osob, která se významnou měrou podílela na závažné drogové trestné činnosti.

Kriminalisté zahájili trestní stíhání pěti mužů a jedné ženy, (roč. 1963, 1975, 1983, 1965, 1966, 1981), pro spáchání zvlášť závažného zločinu Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle ust. § 283 odst. 1, 2 písm. a), odst. 3 písm. c) trestního zákoníku, kterého se měli dopustit tím, že jako členové organizované skupiny se nejméně od roku 2018 do poloviny

⁵⁵ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, Národní protidrogová centrála, *Operace „ADNOT“*. Online, 2018. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/operace-adnot.aspx>, [citováno 2024-02-16].

listopadu roku 2019 organizované skupiny podíleli na organizaci a realizaci nelegálního obchodu s chemikáliemi potřebnými k výrobě metamfetaminu (pervitinu), jeho samotné výrobě a dále neoprávněném nakládání s touto látkou. Cílem organizované skupiny, jejíž členové měli přesně rozdělené činnosti, byl finanční zisk jak z prodeje chemických látek, tak pervitinu. Každý z členů skupiny svým dílčím jednáním přispěl k výrobě pervitinu v celkovém množství přesahujícím 3 kilogramy.

V rámci prověřování případu před samotnou realizací se podařilo policejnímu orgánu zadokumentovat, že část chemikálií pocházela přímo ze spalovny, kde byly určeny k likvidaci a nikoliv k dalšímu využití. Jednalo se i o látky, které byly zajištěny jednotlivými policejními útvary na území celé České republiky v rámci přestupkových a trestních řízení týkajících se nedovoleného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy a následně byly tyto látky po pravomocných rozhodnutích příslušných soudů v jednotlivých případech předány prostřednictvím Správy logistického zabezpečení Policejního prezidia uvedené spalovně k odborné likvidaci. Dalším prověřováním bylo zjištěno, že s těmito látkami nakládal zaměstnanec společnosti určené k odborné likvidaci těchto zajištěných látek. Všichni obvinění byli stíháni vazebně a v případě prokázání viny jim hrozil trest odnětí svobody na 8 až 12 let.⁵⁶ Fotografie z realizace jsou součástí přílohy číslo 3. této práce.

Akce „SKAK“

Na základě několikaměsíční operativní práce kriminalistů z Krajského ředitelství policie Olomouckého kraje a Celní protidrogové jednotky Ústí nad Labem, došlo začátkem června 2021 k zadržení organizované skupiny osob, která se podílela na závažné drogové trestné činnosti.

Vyšetřovatel zahájil trestní stíhání celkem osmi osob, které byly obviněny ze spáchání zvláště závažného zločinu Nedovolená výroba a jiné nakládání

⁵⁶ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, Krajské ředitelství policie Olomouckého kraje, *Akce „RECOŠ“*. Online. 2019. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/kriminaliste-zasadili-zasadni-ranu-drogove-scene.aspx>, [citováno 2024-02-16].

s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle ust. § 283 odst. 1, 2 písm. a), b) odst. 3 písm. c) trestního zákoníku.

Sedm mužů a jedna žena, (roč. 1964, 1975, 1975, 1982, 1983, 1992, 1994, 1999) se měli jednání, které jim bylo kladeno za vinu dopustit tím, že nejméně od roku 2020 do 3. června 2021 se jako členové organizované skupiny podíleli na obchodu s chemikáliemi potřebnými k nelegální výrobě pervitinu, na samotné výrobě pervitinu a jeho následné distribuci. Cílem organizované skupiny byl finanční zisk. V rámci organizované skupiny měli obvinění rozdělené úlohy, které v rámci skupiny vykonávali a každý dílčím jednáním přispěl k výrobě pervitinu, a to ve velkém rozsahu. Kriminalistům se taktéž podařilo zadokumentovat, že jedna z obviněných osob, pocházející z Chomutovska, odebrala v uvedeném období celkem 35 kilogramů červeného fosforu, přičemž z takového množství bylo možné vyrobit nejméně 106 kilogramů pervitinu.

Při realizaci případu bylo provedeno dvanáct domovních prohlídek a tři prohlídky jiných prostor a pozemků. V rámci těchto úkonů bylo zajištěno šest kompletních varen pervitinu, chemikálie a nástroje potřebné k výrobě pervitinu a rovněž věci potřebné k distribuci této látky. Dále bylo zajištěno 7 600 tablet léčiva s obsahem pseudoefedrinu, z nichž bylo možno vyrobit nejméně 537 gramů pervitinu a taktéž pervitin samotný v množství nejméně 150 gramů.

Všichni obvinění byli vzati do vazby a v případě prokázání viny jim hrozil trest odnětí svobody na 8 až 12 let.⁵⁷ Fotografie z realizace jsou součástí přílohy číslo 4 této práce.

Akce „GRATE a FINIS“

Po několikaměsíční operativní práci přistoupili dne 9. června 2022 kriminalisté Krajského ředitelství policie Olomouckého kraje k realizaci případu závažné drogové kriminality.

⁵⁷ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, Krajské ředitelství policie Olomouckého kraje, akce „SKAK“. Online. 2021. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/zasah-na-drogove-scene-akce-skak.aspx>, [citováno 2024-02-16].

V rámci realizace bylo zadrženo šest osob, sedmá osoba byla na útěku a podařilo se jí zadržet po několika dnech. Bylo provedeno celkem sedmadvacet domovních prohlídek a prohlídek jiných prostor a pozemků, při kterých bylo zajištěno sedm laboratoří na výrobu pervitinu, chemikálie a nástroje potřebné k výrobě pervitinu a věci potřebné k jeho distribuci. Mimo to se podařilo zajistit jedno kilo vyrobeného pervitinu, přes tři kilogramy léčiva obsahující pseudoefedrin, které se používá k výrobě pervitinu a finanční hotovost jeden milion korun.

Vrchní komisař Odboru obecné kriminality Krajského ředitelství policie Olomouckého kraje na základě výsledku prověřování zahájil trestní stíhání celkem sedmi osob včetně jednoho občana cizí státní příslušnosti ze spáchání zvlášť závažného zločinu Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy. Obvinění se uvedeného jednání měli dopustit tím, že se jako členové organizované skupiny nejméně od podzimu roku 2020 do 9. června 2021 vědomě podíleli na obchodu s chemikáliemi potřebnými k nelegální výrobě pervitinu, samotné výrobě pervitinu a jeho následné distribuci ve velkém rozsahu. Takto měli činit zejména v Olomouckém kraji na okrese Šumperk, Pardubickém kraji, ale také v Polské republice. Cílem skupiny, v níž měl každý z obviněných svou dílčí úlohu, bylo docílit maximálního finančního zisku.

V případě uznání viny hrozil obviněným členům skupiny trest odnětí svobody v délce trvání 10 až 18 let.⁵⁸ Fotografie z realizace je součástí přílohy číslo 5 této práce.

⁵⁸ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, Krajské ředitelství policie Olomouckého kraje, *akce „GRATE a FINIS“*, Online. 2022. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/uspesna-akce-grate-a-finis.aspx>, [citováno 2024-02-16].

5. Protidrogová politika ČR a Olomouckého kraje

5.1 Protidrogová politika ČR

Základním dokumentem protidrogové politiky v České republice je „*Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019-2027*“, který byl schválen vládou dne 13. května 2019. Tento koncepční dokument navazuje na předcházející strategii na období 2010-2018. Samotnou protidrogovou politikou našeho státu je možno chápat jako určitý soubor preventivních, vzdělávacích, léčebných, kontrolních a dalších opatření, které mají za cíl předcházet důsledkům spojeným se závislostním chováním a snížit škody způsobené takovým chováním nejen pro jedince, ale společnost jako takovou, a to včetně stran veřejných rozpočtů. Realizování této politiky probíhá ve spolupráci s orgány veřejné správy napříč úrovněmi (ministerstva, kraje, obce, neziskové organizace, apod.) Mezi hlavní priority strategie patří:

- **prevence** – předcházení vzniku a rozvoje závislosti;
- **minimalizace rizik a škod** - minimalizace důsledků pro jedince a společnost u aktivních uživatelů návykových látek;
- **léčba a resocializace** – podpora zlepšení zdraví, uzdravení a sociální reintegrace osob se závislostí;
- **regulaci trhu s návykovými látkami** - regulace trhu s návykovými látkami a hazardního hraní.

Realizace uvedené politiky je zahrnuta v akčních plánech, které jsou zpracovávány na tříletá období, tedy 2019-2021, 2022-2024 a 2025-2027. V uvedených plánech jsou definovány cíle změn s danými úkoly a vyčíslením finančních prostředků pro jejich zdárné splnění.⁵⁹

⁵⁹ SEKRETARIÁT RADY VLÁDY PRO KOORDINACI PROTIDROGOVÉ POLITIKY. *Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019-2027*. Online. Praha: Úřad vlády České republiky. 2019. ISBN 978-80-7440-231-9. Dostupné z: https://vlada.gov.cz/assets/ppov/protidrogova-politika/strategie-a-plany/Narodni_strategie_2019-2027_fin.pdf, [citováno 2024-02-17].

5.2 Protidrogová politika v Olomouckém kraji

Kraje a obce, jakožto partneři centralizovaných orgánů v oblasti protidrogové politiky, přijímají v souladu s doporučeními, cíli a prioritami národních strategií v různé míře vlastní protidrogové strategie a plány, které jsou přizpůsobeny pro daná území. V Olomouckém kraji je protidrogová politika tvořena základními dvěma pilíři, a to primární prevencí a oblastí snižování rizik, léčby, následné péče a reintegraci. Klíčovým dokumentem Olomouckého kraje pro protidrogovou prevenci je „*Strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním v Olomouckém kraji 2023-2026*“, který byl schválen Zastupitelstvem Olomouckého kraje dne 20.02.2023, pod číslem UZ/13/44/2023, jenž navazuje na obdobný dokument – „*Strategický protidrogový plán Olomouckého kraje 2019-2022*“. Společně s klíčovým dokumentem jsou v daném regionu zpracovávány v dvouletých intervalech akční plány, které obsahují podrobný popis jednotlivých kroků a opatření vedoucích k naplnění cílů dané strategie.⁶⁰

V oblasti primární prevence byly v Olomouckém kraji pro období let 2023-2026 vytyčeny následující cíle.

- **Stabilizace** - daný cíl zahrnuje mimo jiné udržení stabilizace systému a výkonu primární prevence v rámci kraje, zvýšení dané prevence na školách a udržení sítě nestátních neziskových organizací provádějící primární prevenci.
- **Koordinace a finance** - cíl se zaměřuje zejména na dosažení zvýšené podpory školních metodiků prevence, zavedení třídnických hodin ve školách pro prostor primární prevence a zajištění vyššího objemu finančních prostředků na primární prevence se zaměřením na další vzdělávání učitelů a metodiků.
- **Evaluace** - zaměřena mimo jiné na vyhodnocení preventivních programů ve školách a případnou změnu obsahu těchto programů s intenzivnějším

⁶⁰ OLOMOUCKÝ KRAJ, *Strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním v Olomouckém kraji 2023-2026*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.olkraj.cz/download.html?id=107295>, [citováno 2024-02-17].

důrazem na výchovnou složku, jakož i pokračování v informačních kampaních vůči školám.

V oblasti snižování rizik, léčby a reintegrace byly pro období 2023-2026 stanoveny níže uvedené cíle.

- **Posílení prevence a zvýšení informovanosti** - spočívá mimo jiné v udržení sestupné tendence užívání návykových látek mládeží a naopak posunutí věkové hranice, při které mladí lidé přicházejí prvně do kontaktu s návykovými látkami, dále zvýšení informovanosti veřejnosti o negativních dopadech a rizicích spojených s užíváním návykových látek a závislostního chování a další.
- **Kvalitní a dostupná síť adiktologických služeb** - cíl se zaměřuje na dobudování sítě a zvýšení dostupnosti daných služeb i pro obyvatele ze sociálně vyloučených lokalit, zajištění personálního obsazení Harm Reduction programů pro problémové uživatele pervitinu a opioidů a další.
- **Efektivní řízení, koordinace a financování** - spočívá v posílení a jednoznačném stanovení rolí a kompetencí při realizaci protidrogové politiky na krajské a místní úrovni, zkvalitnění financování služeb ve spolupráci se samosprávami.⁶¹

5.3 Subjekty prevence v Olomouckém kraji

V rámci Olomouckého kraje působí hned několik subjektů, jenž se zaměřují, mimo jiné, na prevenci a naplnění protidrogové strategie.

Krajský úřad Olomouckého kraje

- **Krajský protidrogový koordinátor** – funkce byla v Olomouckém kraji zřízena v roce 2001, přičemž od roku 2002 spadá pod odbor zdravotnictví Krajského úřadu Olomouckého kraje. Náplní práce je zajišťování koordinace protidrogové politiky v kraji, spolupráce s protidrogovými

⁶¹ OLOMOUCKÝ KRAJ, *Strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním v Olomouckém kraji 2023-2026*. Online. 2022. Dostupné z: <https://www.olkraj.cz/download.html?id=107295>, [citováno 2024-02-17].

koordinátory v jednotlivých obcích, jakož i s klíčovými partnery v kraji v oblasti metodiky a předávání informací (PČR, KHS).⁶² Zároveň každoročně zpracovává výroční zprávy o vývoji situace na poli protidrogové politiky v kraji.

- **Komise pro prevenci kriminality a drogových závislostí** – je poradním orgánem Rady Olomouckého kraje, jež se zabývá otázkami v oblasti prevence kriminality, protidrogové politiky a prevence rizikového chování ve školách. Komise má 15 členů a na jednáních se účastní stálí hosté, mezi něž patří zástupci TOXI týmů PČR a zástupci adiktologických služeb.⁶³
- **Odbor sociální politiky** – uvedený odbor se zabývá činností i na úseku prevence kriminality. Je zpracovatelem dokumentu nazvaném *Strategie prevence kriminality Olomouckého kraje na období 2022-2027*, jež se zabývá i prevencí nejen drogové kriminality. V rámci odboru taktéž působí manažer prevence kriminality.⁶⁴
- **Odbor školství a mládeže** – zaměření odboru mimo zajištění kvalitního vzdělávání na území Olomouckého kraje, se taktéž zabývá preventivní činností spojené s rizikovými projevy chování u dětí a mládeže v oblasti drogových závislostí, alkoholismu a podobně. Je zpracovatelem dokumentu s názvem „*Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Olomouckého kraje na období 2020-2024*“, který mimo jiné pojednává o navýšení metodické podpory aktivit školních metodiků prevence, vzdělávání pedagogů se zaměřením na primární prevenci.⁶⁵

⁶² OLOMOUCKÝ KRAJ, *Strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním v Olomouckém kraji 2023-2026*. Online. 2022. Dostupné z: <https://www.olkraj.cz/download.html?id=107295>, [citováno 2024-02-17].

⁶³ OLOMOUCKÝ KRAJ, *Strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním v Olomouckém kraji 2023-2026*. Online. 2022. Dostupné z: <https://www.olkraj.cz/download.html?id=107295>, [citováno 2024-02-17].

⁶⁴ OLOMOUCKÝ KRAJ, *Strategie prevence kriminality Olomouckého kraje na období 2022-2027*. Online. 2021. Dostupné z: <https://www.kr-olomoucky.cz/download.html?id=89923>, [citováno 2024-02-17].

⁶⁵ OLOMOUCKÝ KRAJ, *Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Olomouckého kraje na období 2020-2024*. Online. 2019. Dostupné z: <https://www.kr-olomoucky.cz/download.html?id=74909>, [citováno 2024-02-17].

Obce

Dalšími subjekty na poli prevence působící v Olomouckém kraji jsou samotné obce. Obdobně jako kraj, tak obce v samostatné působnosti provádí protidrogovou politiku na území obce. Obce v přenesené působnosti zejména kontrolují dodržování ustanovení zákona číslo 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek. V případě zjištění vybraných přestupků, jsou obce v přenesené působnosti oprávněny tyto přestupky projednat.⁶⁶ Žádnou ze 13 obcí s rozšířenou působností nebyl zpracován dokument zabývající se protidrogovou politikou a ani nejsou obcemi vydávány výroční zprávy v této oblasti. Problematika osob užívající návykové látky a osob ohrožených závislostním chováním je implementována na obecních úrovních v rámci místních plánů rozvoje sociálních služeb. V případě potřeby mohou obce zřídit funkci místního koordinátora, kdy v kraji mimo krajského protidrogového koordinátora, tak působí dalších 17 koordinátorů této problematiky z řad zaměstnanců obecních úřadů, jejichž zařazení v rámci jejich úřadu je různorodé (sociální odbor, městská policie apod.). V otázce financování protidrogové politiky vynakládá Olomoucký kraj řádově desítky milionů korun ročně. Ze stran obcí jsou tyto náklady mnohonásobně nižší, kdy v roce 2022 vynaložilo město Olomouc na protidrogovou politiku 1 960 000 Kč, což byla nejvyšší částka ze všech obcí v kraji. Naproti tomu obec Hranice na protidrogovou politiku vyčlenila pouze 5 000 Kč.⁶⁷

Nestátní neziskové organizace

Dalším ze subjektů působících v protidrogové politice jsou nestátní neziskové organizace, jejichž právní formou v kraji jsou obecně prospěšné společnosti (o.p.s), zapsané ústavy (z.ú) či zapsané spolky (z.s.). Služby poskytované těmito organizacemi v kraji na úseku prevence vycházejí ze zákona číslo 108/2006 Sb., o sociálních službách, kdy pro uživatele návykových látek jsou nestátními neziskovými organizacemi provozované nízkoprahové služby.

⁶⁶ Zákon číslo 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek. Online. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2017-65#p28>, [citováno 2024-02-18].

⁶⁷ OLOMOUCKÝ KRAJ, *Výroční zpráva o realizaci protidrogové politiky v Olomouckém kraji v roce 2022*. Online. Dostupné z: <https://www.olkraj.cz/download.html?id=111342>, [citováno 2024-02-18].

Mezi nejvýznamnější nestátní neziskové organizace v Olomouckém kraji v oblasti protidrogové prevence patří,

- Společnost Podané ruce, o.p.s.
- PONTIS Šumperk, o.p.s.
- Darmoděj, z.ú.
- KAPPA-HELP, z.s.

Uvedenými organizacemi je v kraji provozováno celkem pět nízkoprahových kontaktních center, které jsou rozmístěné ve všech pěti regionech kraje. Činnost těchto kontaktních center je dále doplněna v každém regionu kraje o terénní služby. Služby v oblasti snižování rizik spojených s užíváním návykových látek v kraji zajišťují níže uvedená kontaktní centra:

- Kontaktní centrum v Olomouci (Společnost Podané ruce, o.p.s.)
- Kontaktní centrum v Prostějově (Společnost Podané ruce, o.p.s.)
- K-centrum Krédo (PONTIS Šumperk, o.p.s.)
- K-centrum Darmoděj (Darmoděj, z.ú)
- KKC Kappa (Přerov) (KAPPA-HELP, z.s)

Společně s kontaktními centry jsou uvedenými organizacemi v jednotlivých regionech kraje realizovány níže uvedené terénní programy:

- Terénní programy v Olomouci (Společnost Podané ruce, o.p.s.)
- Terénní programy na Šumpersku (Společnost Podané ruce, o.p.s.)
- Terénní HR služby Prostějov (Společnost Podané ruce, o.p.s.)
- Darmoděj, z.ú. – Terénní program (Darmoděj, z.ú)
- Terénní program KAPPA-HELP (KAPPA-HELP, z.s)

V souvislosti s provozem kontaktních center a realizovaných terénních programů využilo těchto služeb v roce 2022 celkem 2 009 osob z řad uživatelů návykových látek. Celkem pak bylo v daném roce vykázáno více než 37 a půl tisíce kontaktů mezi osobami užívající návykové látky a pracovníky neziskových organizací při plnění uvedených programů. Jednoznačně nejvíce kontaktů bylo vykázáno kontaktním centrem KKC Kappa v Přerově, a to 19 539. V rámci služeb Harm Reduction bylo například v roce 2022 vydáno bezmála 265 tisíc injekčních setů,

kteřé jsou v některých částech kraje distribuovány i do místních lékáren, kde si je mohou uživatelé poté bezplatně vyměnit.⁶⁸

Policie České republiky

V Olomouckém kraji PČR provádí preventivní činnost ve spojitosti s návykovými látkami prostřednictvím policistů – preventistů, jenž se účastní různých přednášek a debat v prostředí zejména žáků a studentů základních a středních škol. V rámci přednášek preventisté vysvětlují žákům a studentům zejména rizika spojená s užíváním návykových látek, jako i právní důsledky protiprávního jednání v oblasti návykových látek.

Vězeňská služba ČR

Na území Olomouckého kraje jsou umístěny dvě věznice, a to Vazební věznice v Olomouci a Věznice Mírov. Vazební věznice v Olomouci vznikla v roce 1902 a zajišťuje výkon vazby společně s výkonem trestu s ostrahou se středním a vysokým stupněm zabezpečení. Věznice disponuje řadou aktivit v rámci Programu zacházení, které mají za cíl odsouzeným osobám přinést vědomosti potřebné pro aktivní přístup k dalšímu životu po propuštění. Mimo jiné jsou zde zahrnuty programy na úseku návykových látek.⁶⁹ Věznice Mírov byla založena roku 1858 a zajišťuje výkon trestu odnětí svobody se zvýšenou ostrahou a s odděleními s vysokým stupněm zabezpečení. Věznice má vybudovaný oddíl pro výkon trestu velmi nebezpečných odsouzených osob. Obdobně jako Vazební věznice v Olomouci, tak i Věznice Mírov však disponuje preventivními programy za reintegraci odsouzených osob zpět do společnosti po jejich propuštění na svobodu.⁷⁰

⁶⁸ OLOMOUCKÝ KRAJ, *Výroční zpráva o realizaci protidrogové politiky v Olomouckém kraji v roce 2022*. Online. Dostupné z: <https://www.olkraj.cz/download.html?id=111342>, [citováno 2024-02-18].

⁶⁹ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY, Vazební věznice Olomouc, *Program zacházení*. Online. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/vazebni-veznice-olomouc/sekce/program-zachazeni>, [citováno 2024-02-20].

⁷⁰ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY, Věznice Mírov. Online. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-mirov/clanky/detail/certifikovany-rekvalifikacni-kurz-pro-odsouzene-veznice-mirov>, [citováno 2024-02-20].

5.4 Represe

Jednotlivými státy a mezinárodními organizacemi jsou v souvislosti s bojem proti drogové kriminalitě vytvářeny různé strategie, kdy v České republice, jak bylo uvedeno v předcházejících kapitolách, je taková strategie obsažena v klíčovém dokumentu obsahující národní strategii prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním. Jedná se o komplexní program, který je zaměřen na jednotlivé oblasti drogového problému a obsahuje jak preventivní, tak i represivní strategii. V případě represivní strategie se jedná o zamezení přísunu nelegálních drog na zdejší trh spočívající v odhalování osob výrobců, dovozců či distributorů těchto látek a jejich následného trestání dle právních předpisů.⁷¹

Při naplňování represivních opatření v rámci protidrogové politiky se zaměřením na nealkoholové nelegální drogy, o nichž zejména tato práce pojednává, a nakládání s nimi, je vycházeno z právních předpisů České republiky, které problematiku nelegálních látek upravují. Stěžejním předpisem v tomto ohledu je zákon číslo 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých zákonů, který společně s Nařízením vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek, definuje nelegální omamné a psychotropní látky. Sankce, které případně hrozí pachatelům trestné činnosti spojené s přímým nakládáním s těmito látkami, jsou v trestně-právní rovině zahrnuty v zákoně číslo 40/2009 Sb., trestní zákoník.

V případech méně závažnější formy protiprávního jednání, tedy v rovině přestupkové, kde lze hovořit například o přechovávání nelegálních látek v malém množství pro svou potřebu, jsou sankce zahrnuty v zákoně číslo 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých zákonů, konkrétně pak v hlavě VIII.⁷² Pomyslnou hranici mezi přestupkovou a trestně-právní rovinou držení nelegálních návykových látek pak určil ve svém rozhodnutí Nejvyšší soud České republiky ze dne 13.03.2014, vedeném pod spisovou značkou Tpjn 301/2013. V příloze daného rozhodnutí soud uvedl orientační hodnoty určující

⁷¹ JELÍNEK, Jiří et al. *Kriminologie*, Praha: Leges, 2021. s. 426-27. ISBN 978-80-7502-499-2.

⁷² Zákon číslo 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých zákonů. Online. Dostupné na: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-167#p36>, [citováno 2024-02-21].

množství větší než malé u omamných a psychotropních látek a přípravků, které takové látky obsahují.⁷³

Mezi nejvýznamnější represivní složky státu v případech drogové kriminality pak patří zejména Policie České republiky spadající pod Ministerstvo vnitra České republiky. V rámci policie působí specializovaný útvar s celorepublikovou působností zabývající se potíráním drogové kriminality, kterým je Národní protidrogová centrála. Útvar spolupracuje s týmy policistů specializující se na potlačování drogové kriminality, které jsou zřizovány na jednotlivých krajských ředitelstvích a územních odborech. Další represivní složkou státu je Celní správa České republiky, spadající pod Ministerstvo financí. Celní správa České republiky, respektive její protidrogová oddělení, působí zejména na poli odhalování převozů drog. Mezi další represivní složky státu pak dále patří jednotlivá státní zastupitelství a soudy.

⁷³ NEJVYŠŠÍ SOUD ČESKÉ REPUBLIKY, *Rozhodnutí k výkladu pojmu „množství větší než malé“ u omamných a psychotropních látek a přípravků jej obsahujících*. 2014. Online. Dostupné z <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nscr/tpjn-301-2013>, [citováno 2024-02-21].

Závěr

Zpracovaná bakalářská práce se zabývá kriminalitou spojenou s užíváním drog v regionu Olomouckého kraje, jejímž hlavním cílem bylo stanovení fenomenologie drogové kriminality, tedy primární a sekundární trestné činnosti spojené s drogami v rámci kraje ve sledovaném období let 2011 až 2022.

V první kapitole se čtenář seznámí se základními pojmy spojenými s tématem práce a základním dělením návykových látek zejména na nealkoholové nelegální drogy. Jsou zde objasněny způsoby užívání návykových látek a taktéž se zde autor v obecné rovině zaměřuje na otázku spojení mezi kriminalitou a užíváním drog.

Druhá kapitola bakalářské práce se věnuje popisu vybraného regionu, kde bylo při samotném zpracování vycházeno z demografických, geografických a sociálně – ekonomických statistických dat Olomouckého kraje a Českého statistického úřadu. Kraj je osmým největším krajem v České republice v otázce rozlohy, na jehož území žilo na konci sledovaného období bezmála 630 tisíc obyvatel. V kraji je vybudována rozsáhlá síť vzdělávacích a zdravotnických zařízení. Z ekonomického hlediska se kraj potýkal na konci roku 2022 s pátou nejvyšší mírou nezaměstnanosti z České republiky a naopak občané kraje pobírali čtvrtou nejnižší průměrnou mzdu v republikovém srovnání.

V třetí kapitole se autor práce zabývá popisem drogové scény v Olomouckém kraji před rokem 1989 a po roce 1989 se zaměřením na období let 2011 až 2022. Vzhledem ke skutečnosti, že Olomoucký kraj vznikl až v roce 2000, věnuje se v této kapitole popisu před rokem 1989 v obecné rovině. O struktuře trestné činnosti v roce 1989 na území tehdejší Československé socialistické republiky, autor přiložil do přílohy této práce i policejní statistiku zpracovanou v roce 1989 archivovanou v Evidenčně statistickém systému kriminality. Bližšího popisu drogové scény se poté autor věnuje v uvedeném období mezi lety 2011-2022. V tomto období se situace na drogové scéně v regionu Olomouckého kraje v otázce problémových uživatelů drog výrazně nezměnila a zůstala po celou dobu na obdobných hodnotách. Primárně zneužívanými drogami byly pervitin společně

s marihuanou. V souvislosti s výkonem činností v rámci protidrogové politiky v Olomouckém kraji, které se věnuje pátá kapitola této práce, je však nutno podotknout, že byť se statistické údaje o problémových uživatelích za sledované období výrazně nezměnily, došlo v posledních letech k výraznému nárůstu vydaných Harm Reduction materiálů a taktéž kontaktům mezi uživateli nealkoholových drog a pracovníky neziskových organizací. Pozitivní informací je však fakt, že dle výsledků výzkumu provedených Evropskou školní studií o alkoholu a jiných drogách, je patrný celorepublikový pokles uživatelů návykových látek ze strany mládeže, a to včetně rizikových forem užívání.

Stěžejní kapitolou vzhledem k autorem stanovenému cíli je kapitola čtvrtá. V této části práce je mapována situace v otázce primární drogové kriminality a sekundární drogové kriminality. V případech primární drogové kriminality je ve sledovaném období let 2011 až 2022 zaznamenán nárůst realizovaných případů primární drogové kriminality, jenž činil na konci období téměř dvojnásobek oproti jeho počátku, přičemž bylo provedeno přes dva tisíce realizací a obviněno téměř dva a půl tisíce osob. Primární drogová kriminalita v kraji se týkala zejména nedovolené výroby a distribuce marihuany a pervitinu, o čemž svědčí i data uvedená v dané kapitole. Zjištěné skutečnosti pak potvrzují i informace ze Zprávy o činnosti státního zastupitelství za rok 2022, kterou vydalo Nejvyšší státní zastupitelství České republiky. Co se týče sekundární drogové kriminality, pak nebyla situace v Olomouckém kraji výrazně odlišná od situace v České republice. Nejvíce se osoby dopouštěly trestné činnosti pod vlivem nealkoholových drog spojených s řízením vozidel, mařením výkonu úředního rozhodnutí, majetkové a násilné trestné činnosti. Ve sledovaném období pak bylo možno opětovně pozorovat nárůst této trestné činnosti v rámci Olomouckého kraje, jenž na konci sledovaného období dosáhl šestinásobku oproti roku 2011. Zde je však nutno podotknout, že v případech ekonomicky motivované trestné činnosti pod vlivem omamných a psychotropních látek bylo vycházeno pouze z retrospektivních kvalifikovaných odhadů dle jednotlivých územních odborů v rámci Policie České republiky, které byly poté prezentovány ve spolupráci NPC a NMS v daných intervalech.

Protidrogové politice v České republice a v Olomouckém kraji je, jak shora uvedeno, věnována pátá kapitola bakalářské práce. Protidrogová politika kraje vychází z klíčového dokumentu České republiky, kterým je Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019-2027. V rámci kraje je preventivní činnost vykonávána vyjma krajských organizací zejména organizacemi neziskovými. V posledních letech je i v této oblasti pozorován nárůst kontaktů uživatelů omamných a psychotropních látek s pracovníky neziskových organizací v rámci výkonu jejich zaměstnání.

Je to čas, který odpoví na otázku, jakým způsobem se bude vyvíjet drogová kriminalita nejen na území Olomouckého kraje. Z dat vyplývajících z kapitoly čtvrté je však možno předpokládat, že situace v této oblasti v budoucích letech k výraznému zlepšení nedojde. Jak je uvedeno výše, nejvíce se primární drogová kriminalita v Olomouckém kraji ve sledovaném období týkala výroby a distribuce marihuany a pervitinu. U marihuany byly v posledních letech ze stran některých politických představitelů uveřejněny názory o možnosti její legalizace, což však ukáže budoucnost, zda k tomuto opravdu dojde či nikoliv. Nicméně více se vyskytující diskuze na toto téma spojené s jakýmsi obecným zlehčováním užívání této látky situaci z hlediska drogové kriminality nenapomáhá. V otázce pervitinu v Olomouckém kraji se jeví jako problematická ta skutečnost, že kraj přímo sousedí s Polskou republikou, ve které nejsou jistá restriktivní opatření v oblasti prodeje léků s obsahem pseudoefedrinu na takové úrovni jako v ČR. Je to tedy pro samotné výrobce snazší cesta k získání daného léčiva, které je poté využíváno pro samotnou výrobu pervitinu. V oblasti sekundární drogové kriminality se pachatelé nejčastěji dopouštěli trestné činnosti v oblasti dopravy, majetkové a násilné trestné činnosti. K 1. 1. 2024 byl spuštěn v systémech PČR „ostrý provoz“ implementované metodiky nového sběru dat sekundární drogové kriminality, který je zmíněn v kapitole čtvrté. Výsledky, které má nová metodika přinést do statistických dat, by tak mohla být námětem pro další práce.

Autor této bakalářské práce i s přihlédnutím na svou pozici v rámci policejního sboru v současné době nesdílí pozitivní názor v otázce legalizace některých z omamných a psychotropních látek či regulovanému nakládání s takovými látkami. I přes určité názory o přínosu finančních prostředků pro státní rozpočet

v případech regulovaného nakládání s omamnými a psychotropními látkami, jsou na druhé straně daná fakta o finančních dopadech na veřejné finance v oblasti preventivních programů a snižování škod způsobených závislostním chováním. Je zde však prostor pro případnou diskusi vládních elit a odborné společnosti včetně analýz dopadů případné legalizace či regulace na společnost obecně. Naopak jako stěžejní se jeví další podpora organizací zabývajících se preventivní činností a rozšiřování řad pracovníků vykonávající tuto činnost, a to i vzhledem k novým látkám, které se objevují na trhu a mají potenciál vyvolat závislost.

Seznam použité literatury:

Monografie

GŘIVNA, Tomáš; SCHEINOT, Miroslav; ZOUBKOVÁ, Ivana et al. *Kriminologie*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 588 s., ISBN: 978-80-7598-554-5.

JELÍNEK, Jiří et al. *Kriminologie*, Praha: Leges, 2021, 631 s., ISBN 978-80-7502-499-2

KONRÁD Zdeněk; PORADA Viktor; STRAUS Jiří; SUCHÁNEK Jaroslav. *Kriminalistika, Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*, 2. rozšířené vydání, Plzeň: Aleš Čeněk, 2021, 417 s., ISBN:978-80-7380-859-4.

NOŽINA, Miroslav. *Svět drog v Čechách*, první vydání, Praha: KLP – Koniasch Latin Press, 1997, 348 s., ISBN 80-85917-36-X.

TOMÁŠEK, Jan. *Úvod do kriminologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, 215 s., ISBN 978-80-7380-746-7.

VÁLKOVÁ, Helena; KUČHTA, Jan; HULMÁKOVÁ, Jana et al. *Základy kriminologie a trestní politiky*, 3. vydání, Praha: C. H. Beck, 2019, 616 s., ISBN 978-80-7400-732-3.

ZOUBKOVÁ, Ivana et al. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-312-4.

Zákony

Zákon číslo 40/2009 Sb., trestní zákoník v posledním znění.

Zákon číslo 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek v posledním znění.

Zákon číslo 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých zákonů. Online. Dostupné na: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-167#p36>, [citováno 2024-02-21].

Judikát

NEJVYŠŠÍ SOUD ČESKÉ REPUBLIKY, *Rozhodnutí k výkladu pojmu „množství větší než malé“ u omamných a psychotropních látek a přípravků jej obsahujících*. 2014. Online. Dostupné z <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nscr/tpjn-301-2013>, [citováno 2024-02-21].

Odborná periodika

CHOMYNOVÁ, Pavla et al, *Zaostřeno 5/2020, Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách (ESPAD) 2019*. Online. Praha: Úřad vlády ČR, 2020. ISBN ISSN 2336-8241. Dostupné z https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/33292/1057/Zaostreno%202020-05_ESPAD%202019.pdf, [citováno 2024-01-20].

THE EUROPEAN MONITORING CENTRE FOR DRUGS AND DRUGS ADDICTION, *Drugs and crime – a complex relationship*. Online. EMCDDA, 2007. ISBN 1681-5157. Dostupné z: https://www.emcdda.europa.eu/system/files/media/publications/documents/470/Dif16CS_84996.pdf, [citováno 2024-02-13].

Internetové zdroje

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Statistická ročenka Olomouckého kraje*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/191186721/33009623.pdf/bf6d6d4b-2b56-4054-8406-d0d829a3a67f?version=1.5>, [citováno 2024-01-12].

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Sčítání 2021 – Vzdělání*. Online. 2022. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/scitani2021/vzdelani>, [citováno 2024-01-12].

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Nezaměstnanost v Olomouckém kraji k 31.12.2022*. Online. 2023. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11276/205262045/NEZ2022_12.pdf/350404b2-fd4a-4ac5-a3ec-2e549ed3946f?version=1.1, [citováno. 2024-01-12].

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Průměrné mzdy v Olomouckém kraji ve 4. čtvrtletí 2022*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/11276/208112617/mzdy4q2022.pdf/1516a3eb-e426-41e5-9f11-4b6ce479fa68?version=1.1>, [citováno 2024-01-12].

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Cizinci v Olomouckém kraji v roce 2022*. Online. 2022. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xm/cizinci-v-olomouckem-kraji-v-roce-2022>, [citováno 2024-01-12].

CHOMYNOVÁ, Pavla et al, *Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2022*. [online] Praha: Úřad vlády ČR. 2022, s 80. ISBN 978-80-7440-306-4. Dostupné z: https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/33774/1171/Zprava_o_nelegálních_drogach_2022_fin03_rev20230209.pdf, [citováno 2024-01-18].

CHOMYNOVÁ, Pavla et al, *Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2023*. Online. Praha: Úřad vlády ČR. 2023, s. 66. ISBN 978-80-7440-323-1. Dostupné z: https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/33917/1244/Zpr%C3%A1va%20o%20neleg%C3%A1ln%C3%ADch%20drog%C3%A1ch%20v%20C4%8CR%202023_fin.pdf, [citováno 2024-01-18].

NEJVYŠŠÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ. *Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2022*. Online, str. 398. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2023/06/Tabulkov%C3%A1%C4%8D%C3%A1st-l.pdf>, [citováno 2024-02-05].

MRAVČÍK, Viktor et al, *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2011*, Online. Praha: Úřad vlády ČR, 2012. ISBN 978-80-7440-067-4, dostupné z: https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/1344/12/VZ-2011.pdf, [citováno 2024-01-16].

MRAVČÍK, Viktor et al, *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2018*. Online. Praha: Úřad vlády ČR, 2019, s. 128. ISBN 978-80-7440-237-1. Dostupné z: https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/33122/871/VZdrogy2018_web%202020-01-13_V02.pdf, [citováno 2024-01-18].

OLOMOUCKÝ KRAJ, *Výroční zpráva o realizaci protidrogové politiky v Olomouckém kraji v roce 2011*. Online. 2012. Dostupné z: <https://www.olkraj.cz/download.html?pdf=1&id=28888>, [citováno 2024-01-16].

OLOMOUCKÝ KRAJ, *Výroční zpráva o realizaci protidrogové politiky v Olomouckém kraji v roce 2017*. Online. 2017. Dostupné z: <https://www.olkraj.cz/download.html?id=87001>, [citováno 2024-01-16].

OLOMOUCKÝ KRAJ, *Výroční zpráva o realizaci protidrogové politiky v Olomouckém kraji v roce 2022*. Online. 2022. Dostupné z: <https://www.olkraj.cz/download.html?id=111342>, [citováno 2024-01-18].

OLOMOUCKÝ KRAJ, *Strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním v Olomouckém kraji 2023-2026*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.olkraj.cz/download.html?id=107295>, [citováno 2024-02-17].

OLOMOUCKÝ KRAJ, *Strategie prevence kriminality Olomouckého kraje na období 2022-2027*. Online. 2021. Dostupné z: <https://www.kr-olomoucky.cz/download.html?id=89923>, [citováno 2024-02-17].

OLOMOUCKÝ KRAJ, *Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Olomouckého kraje na období 2020-2024*. Online. 2019. Dostupné z: <https://www.kr-olomoucky.cz/download.html?id=74909>, [citováno 2024-02-17].

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, Národní protidrogová centrála. *Výroční zprávy Národní protidrogové centrály 2011 – 2022*. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vyrocní-zpravy-annual-reports-jahresbericht.aspx>, [citováno 2024-01-25].

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, Národní protidrogová centrála, *Operace „ADNOT“*. Online, 2018. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/operace-adnot.aspx>, [citováno 2024-02-16].

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, Krajské ředitelství policie Olomouckého kraje, *Akce „KOGO“*. Online. 2017. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/akce-kogo.aspx>, [citováno 2024-02-16].

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, Krajské ředitelství policie Olomouckého kraje, Akce „RECOŠ“. Online. 2019. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/kriminaliste-zasadili-zasadni-ranu-drogove-scene.aspx>, [citováno 2024-02-16].

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, Krajské ředitelství policie Olomouckého kraje, akce „SKAK“. Online. 2021. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/zasah-na-drogove-scene-akce-skak.aspx>, [citováno 2024-02-16].

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistické přehledy kriminality 2011 až 2022*. Online. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita>, [citováno 2024-02-14].

ROUBALOVÁ, Michaela et al. *Možnosti zjišťování míry a struktury sekundární drogové kriminality v podmínkách České republiky*. Online. Praha: IKSP, 2019, s. 19-42. ISBN 978-80-7338-180-6. Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/455.pdf>, [citováno 2024-02-16].

SEKRETARIÁT RADY VLÁDY PRO KOORDINACI PROTIDROGOVÉ POLITIKY. *Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019-2027*. Online. Praha: Úřad vlády České republiky. 2019. ISBN 978-80-7440-231-9. Dostupné z: https://vlada.gov.cz/assets/ppov/protidrogova-politika/strategie-a-plany/Narodni_strategie_2019-2027_fin.pdf, [citováno 2024-02-17].

VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY, Vazební věznice Olomouc, *Program zacházení*. Online. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/vazebni-veznice-olomouc/sekce/program-zachazeni>, [citováno 2024-02-20].

VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY, Věznice Mírov. Online. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-mirov/clanky/detail/certifikovany-rekvalifikacni-kurz-pro-odsouzene-veznice-mirov>, [citováno 2024-02-20].

Seznam zkratk:

a pod.	-	a podobně
č.	-	číslo
ČR	-	Česká republika
EMCDDA	-	Evropské monitorovací středisko pro drogy a drogovou závislost
ESPAD	-	Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách
HIV	-	virus imunitní nedostatečnosti
Kč	-	korun českých
KHS	-	krajská hygienická stanice
KŘP	-	Krajské ředitelství Policie České republiky
LSD	-	halucinogenní látka
např.	-	například
NMS	-	Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti
NPC	-	Národní protidrogová centrála
odst.	-	odstavec
OPL	-	omamné a psychotropní látky
O. P. S.	-	obecně prospěšná společnost
OSN	-	organizace spojených národů
PČR	-	Policie České republiky
PUD	-	problémový uživatel drog
SZ	-	státní zastupitelství
ust.	-	ustanovení
WHO	-	světová zdravotnická organizace
z. s.	-	zapsaný spolek
z. ú.	-	zapsaný ústav

Seznam příloh:

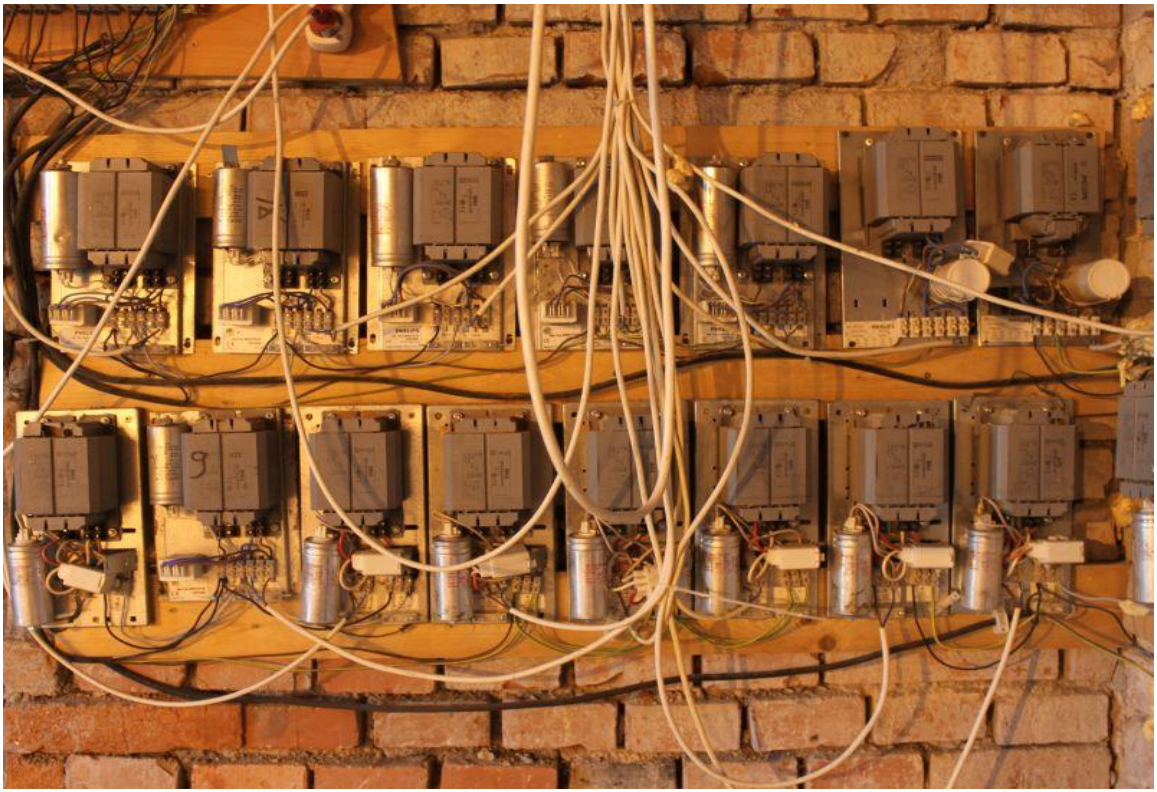
Příloha 1 - statistika trestné činnosti v roce 1989, zdroj: PČR, ESKK	65
Příloha 2 - fotografie z operace „ADNOT“, zdroj: NPC	66
Příloha 3 - fotografie z akce „RECOŠ“, zdroj: Policie ČR.....	68
Příloha 4 - fotografie z akce „SKAK“, zdroj: Policie ČR	70
Příloha 5 - fotografie z akce „Grate a Finis“, zdroj: Policie ČR.....	72

Příloha 1 - statistika trestné činnosti v roce 1989, zdroj: PČR, ESK

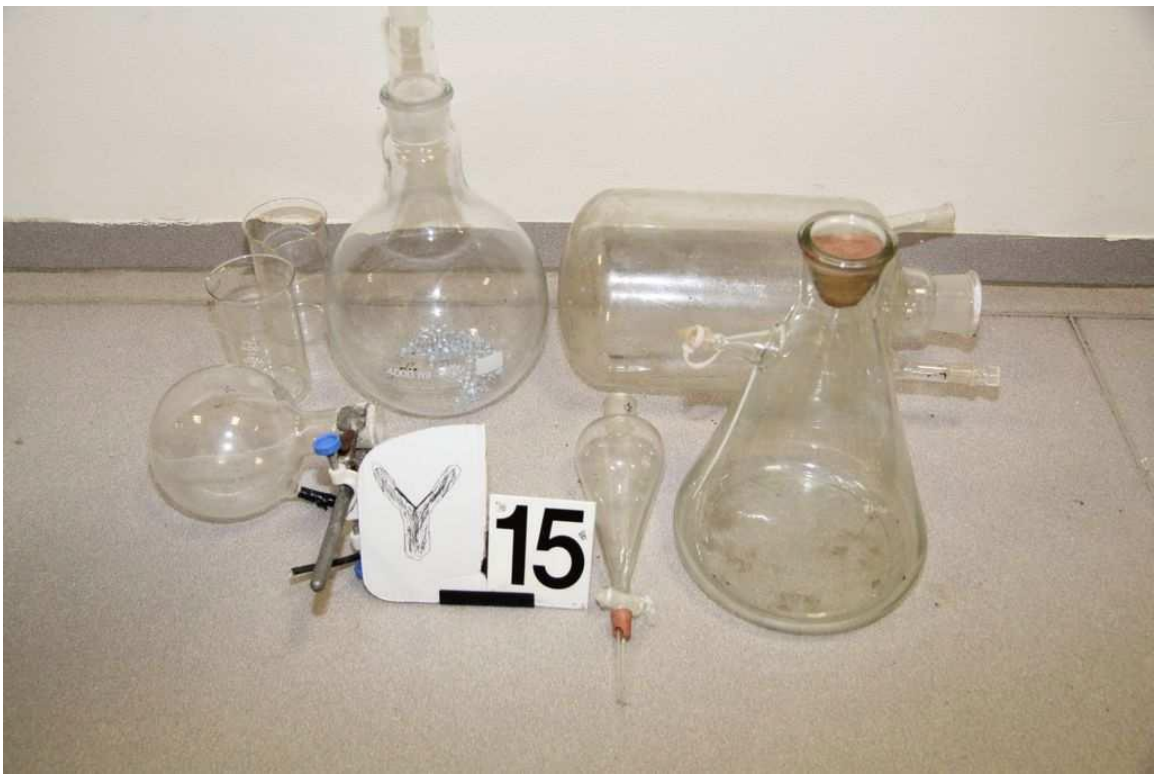
CSR	ZJIŠTĚNO <>		STATISTICKÝ VÝKAZ <>		C.1 ZA		OBDOBÍ: 01.01.-01.01.90				- TRESTNĚ ČINNÝ				STR. Č. 2	
	POČET		POČET		ZP-1		SPACHANO SKUTKU				STIHNANO VÝSLOSODB				CELK. ZAJ.	
	VE VYHL.	TJ.%	TJ.%	TJ.%	ALKOH. HOLU	DIVI- STY	CIKAN. OSOB.	DETM 6-15	MLAD. 15-18	CELKEM	RECI- STU	DETI 5-15	MLAD. 15-18	SKODA V 1000 KCS	MOB. V 1000 KCS	
1. CELKEM NÁSILNĚ	11956	7295	11064	92,5	957	4966	5564	1494	453	987	10363	4582	411	907	4556	638
2. -VRAZDY	126	3	119	94,4	4	58	56	17	1	10	129	57	1	11	153	150
3. -LOUPEŽE	789	16	631	80,0	138	259	384	310	73	227	830	407	63	218	3994	428
4. -NÁSILÍ NA VERLEČNÍ	1057	471	1055	99,8	3	831	550	97	0	46	871	415	0	38	3	0
5. Z TOHO NA PRÍSLEBN	872	418	871	99,9	3	713	466	78	0	37	698	344	0	31	3	0
6. -UMYSLNÁ UBĚHA ZDRAVÍ	6717	5139	6187	92,1	186	2518	2855	640	201	369	6029	2587	185	358	105	1
7. CELKEM MRAVNOSTVÍ	7004	3809	6853	97,8	1112	579	4655	1098	146	701	4650	2933	116	502	21	156
8. -ZNÁSILNENÍ	545	2	476	87,3	78	238	277	84	12	70	494	249	21	79	19	19
9. -POHL. ZNEUZIVANÍ	1156	5	1082	93,6	354	130	377	177	111	286	875	305	78	253	2	0
10. -PRIZIVNICTVÍ	4581	3421	4676	99,9	546	88	3687	767	1	297	2747	2108	0	133	0	7
11. KRADEZE VLOUPANIM	19005	16447	9283	48,8	2321	1444	6730	1600	1174	1971	5318	2561	1484	924	122156	8180
12. -ODI SOCL. OBJEKTU	8542	7567	4015	47,0	952	845	2806	753	602	942	2783	1299	633	518	43295	3323
13. SKODA NAD 50000 KCS	74	13	22	29,7	6	1	13	3	3	8	13	3	5	9738	1281	
14. -OBCHODU A VYKL. SKR.	1946	1750	1022	52,5	233	254	776	205	82	251	717	383	90	140	11529	1006
15. -RESTAURACI A KIOSKU	2086	1910	1137	54,5	300	335	903	205	140	259	867	484	125	177	7594	449
16. SKODA NAD 50000 KCS	4	3	2	50,0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	264	0
17. -SOUKROMYCH OBJEKTU	10463	8880	5268	50,3	1369	599	3924	847	572	1029	2535	1262	551	406	78230	4857
18. SKODA NAD 50000 KCS	256	35	73	28,5	31	4	62	10	3	8	78	45	7	4	24422	1657
19. -BYTU	4201	3450	1937	46,1	549	242	1453	460	208	351	1314	676	232	214	60539	3695
20. SKODA NAD 50000 KCS	236	28	58	28,8	27	4	59	9	2	7	71	43	4	3	22691	1495
21. -VÍKENDOVÝCH CHAT	3576	3121	2249	62,9	603	215	1776	219	184	399	698	362	169	99	9268	574
22. SKODA NAD 50000 KCS	12	4	3	25,0	2	0	2	0	1	4	0	1	3	0	921	8
23. KRADEZE PROSTEJ	31773	26074	17547	55,5	2735	3737	10063	2736	1696	4399	10450	4892	997	2019	117700	14793
24. -MOTOROVÝCH VOZIDEL	6095	4410	4350	71,5	494	1788	2211	528	390	1523	3405	1271	289	1022	16599	2421
25. -VECI Z AUT	6172	5412	2218	35,9	479	371	1175	318	265	677	840	299	105	161	23164	1192
26. -SOUČASTEK MOT. VOZÍ	1242	1066	484	39,0	93	46	164	21	53	146	214	58	37	42	3132	247
27. -JÍZDNÍCH KOL	1559	1284	901	57,8	159	130	465	113	159	295	362	163	78	82	3368	453
28. -V BYTECH	3765	2855	3000	79,9	459	368	2053	407	184	401	1805	1065	131	213	25011	2881
29. OSTATNÍ MAJETKOVÉ	8903	5732	8586	96,4	2193	599	6000	607	136	322	2469	1387	228	124	41143	2051
30. Z TOHO SOCL. OBJEKTU	1505	915	1375	91,4	176	359	952	97	96	79	800	320	198	48	5464	321
31. PODVODY	7277	4783	7187	98,8	1977	349	5203	469	8	189	1615	1095	4	52	32932	1570
32. OSTATNÍ KRIMINALNÍ	6911	4474	6751	97,7	517	3546	3689	1086	240	492	7055	3357	285	392	63489	397
33. -VYTRAZNICTVÍ	4498	3872	4468	99,3	89	3323	2712	647	44	231	4967	2607	42	229	267	0
34. -POD. ALKOHOL. MLAD. I	174	14	174	100,0	50	54	59	8	1	22	144	33	1	19	0	0
35. -OHR. MRAV. VYCH. MLAD. I	697	38	697	100,0	208	42	332	214	0	28	669	278	0	8	0	0
36. -POZARY	477	161	351	73,6	13	50	47	17	152	23	423	38	209	22	63212	255
37. Z TOHO SOCIAL. VLAS.	359	106	264	73,5	13	37	39	14	102	20	326	33	145	21	58643	160
38. CELKEM HOSPODARSKÉ	13463	7022	12185	90,5	5656	541	3571	402	45	359	11587	2864	37	235	220723	28670
39. -SPEKULACE	298	17	297	99,7	170	1	72	14	1	10	366	68	0	9	2786	7600
40. -PASOVANÍ	186	8	172	92,5	86	1	15	2	0	0	166	10	0	0	1906	4825
41. -NEDOVOL. PODNIKANÍ	25	5	25	100,0	17	0	13	2	0	0	19	8	0	0	760	105
42. -DEVI Z. TR. ČINNOSTI	220	5	219	99,5	140	0	67	12	0	3	199	41	0	2	16266	1482
43. -HOSPODARSKA KAZEN	1646	74	1638	99,5	1146	14	164	13	0	1	1780	157	0	0	148197	4199
44. -UPL. KARSTVÍ	432	87	431	99,8	237	72	98	22	0	1	365	66	0	1	0	92
45. -ROZKR. MAJ. SOCL. VLAS.	4561	3806	4529	99,3	2130	71	1519	157	10	45	4860	1395	5	23	52611	9337
46. -VYR. A DRZ. OHRAN. UEDU	223	2	219	98,2	119	3	160	7	2	12	208	134	1	10	0	0
47. -ROZKRADAVÍ ZAGILEK	1924	1223	755	39,2	451	26	369	23	21	70	201	47	25	11	3961	344
48. -NEOPR. UZIV. MOT. VOZÍ	1164	792	1164	100,0	193	283	415	22	0	22	1161	391	0	28	1569	57
49. CELKEM MAJETKOVÉ	59681	48253	35516	59,5	7249	5780	22793	4943	3006	6892	18237	8840	2409	3067	281000	22025
50. Z TOHO SOCL. SEKTORU	16596	14067	8613	51,6	1660	1747	5498	1150	1087	1804	5620	2515	1101	923	76486	5991
51. CELKEM OBEČNA	85552	63831	60184	70,3	9435	14871	36701	8621	3845	8872	40305	19812	3221	4868	349067	23217
52. CELKEM ZBYVAJÍCÍ	21763	14038	21173	97,3	327	8882	7587	1134	298	574	19177	5948	316	522	78673	639
53. -DOPR. NEHODY SILNIC	7621	4397	7408	97,2	10	2401	995	72	48	238	7465	981	45	229	40829	0
54. -OPILSTVÍ	5437	5112	5453	99,9	9	5433	1787	111	0	139	5159	1616	0	119	0	19
55. CELKOVÁ KRIMINALITA	120768	81891	93542	77,5	15418	24294	47859	10157	4188	9805	71069	28624	357	5623	648464	52527

Příloha 2 - fotografie z realizace operace „ADNOT“, zdroj: NPC

Příloha 3 - fotografie z akce „RECOŠ“, zdroj: Policie ČR

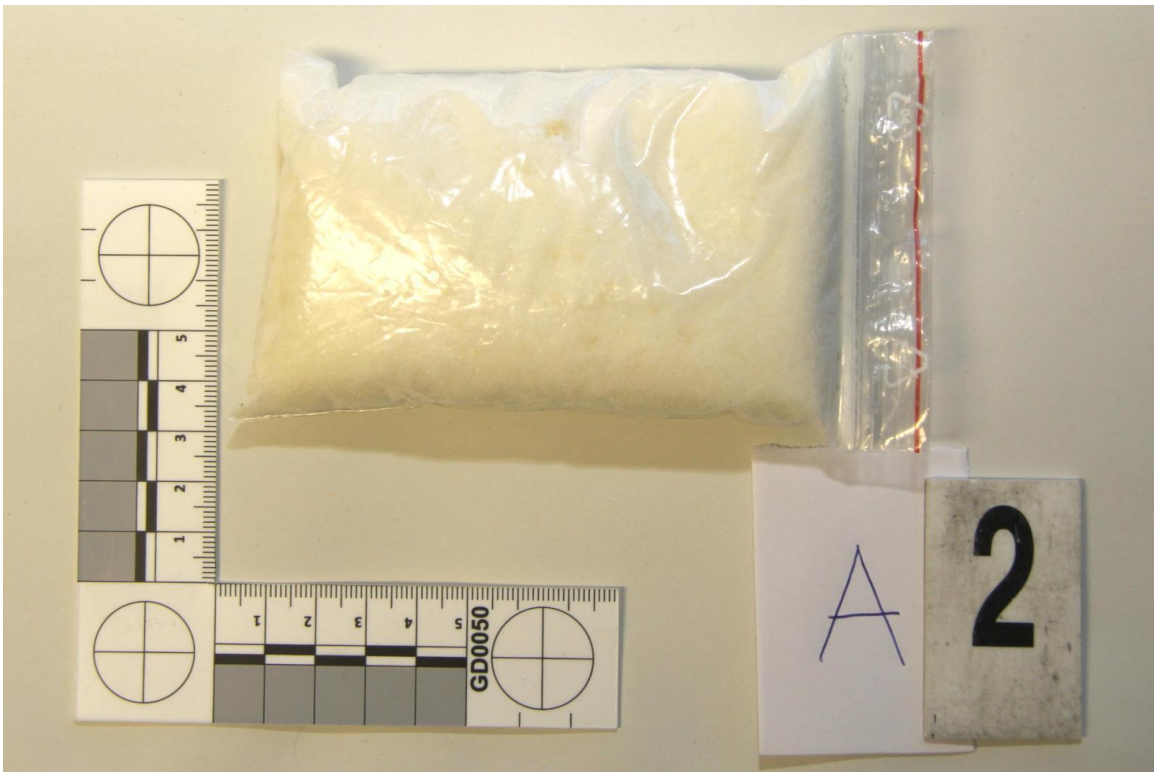
Příloha 4 - fotografie z akce „SKAK“, zdroj: Policie ČR

Příloha 5 - fotografie z akce „Grate a Finis“, zdroj: Policie ČR

Seznam grafů:

Graf č. 1 - Odhad PUD (v kategorii 15-64 let) v porovnání s okolními kraji v roce 2011 dle NMS	24
Graf č. 2 - Srovnání odhadů PUD (v kategorii 15 - 64 let) mezi okolními kraji v letech 2011 - 2022	25
Graf č. 3 - Odhad PUD (v kategorii 15 - 64 let) v porovnání s okolními kraji v roce 2022 dle NMS	26
Graf č. 4 - Počet realizací a osob trestně stíhaných v období let 2011 - 2022 v Olomouckém kraji	30
Graf č. 5 - Provedené realizace v Olomouckém kraji dle jednotlivých ÚO v letech 2011-2022	31
Graf č. 6 - Případy dle právní kvalifikace v letech 2011 - 2022 v rámci Olomouckého kraje	32
Graf č. 7 - Množství odhalených pěstíren a varen v Olomouckém kraji v letech 2011 až 2022	33
Graf č. 8 - Množství zajištěné marihuany a pervitinu v letech 2011-2022	34
Graf č. 9 - TČ spáchané pod vlivem nealkoholových drog v letech 2011 až 2022	37